
Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:1

Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2015:3 avsnitt 4, *Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling* samt motion 2015:87 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten för en medlem att kvarstå som medlem i sin hemförsamling vid flytt till ett särskilt boende, serviceboende eller liknande.

Utskottet ställer sig bakom kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen med de ändringar som föreslås av Kyrkorättsutskottet i yttrande Kr 2015:3y. I lagen om Svenska kyrkan anges att en församling omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) med de av utskottet föreslagna justeringarna enligt bilaga 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:87.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:3 avsnitt 4, *Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling*

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Motionens förslag

Motion 2015:87 av Anna Ekström m.fl., *Kvarstå som medlem vid flytt till serviceboende eller liknande*

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten för en medlem att kvarstå som medlem i sin hemförsamling vid flytt till ett särskilt boende, serviceboende eller liknande.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2015:3, avsnitt 4 i Kr 2015:3y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Den 29 maj 2013 beslutade riksdagen att bifalla förslagen i propositionen 2012/2013:120 *Folkbokföringen i framtiden*. Beslutet som träder i kraft den 1 januari 2016 innebär bland annat att folkbokföring inte längre ska ske i en församling inom Svenska kyrkan. I stället ska folkbokföring ske på den fastighet och i den kommun där en person är att anse som bosatt enligt bestämmelserna i folkbokföringslagen.

Riksdagens beslut innebär att församlingsindelningen blir en helt intern fråga för kyrkan då Skatteverket inte som hittills kommer att ha kännedom om församlingsindelningen och Lantmäteriet inte längre kommer att redovisa någon kartbild av församlingsindelningen.

Fram till den 30 juni 1991 administrerades folkbokföringen av Svenska kyrkan. Den 1 juli 1991 fördes folkbokföringen över från kyrkan till skatteförvaltningen, numera Skatteverket. Kyrkans territoriella församlingar har ändå fortsatt att, tillsammans med fastighet, kommun och län, utgöra en indelningsgrund i folkbokföringen. Därför får kyrkan idag, direkt från Skatteverket, uppgift om församlingstillhörighet för samtliga kyrkotillhöriga. Kyrkan å sin sida lämnar varje år till Skatteverket uppgift om vilka individer som är kyrkotillhöriga samt om avgiftssatserna för kyrkans ekonomiska enheter. Därigenom kan kyrkoavgiften tas ut inordnad i gällande uppbördssystem, i enlighet med principbeslutet om att kyrkoavgiften, kostnadsfritt för Svenska kyrkan, skulle tas ut tillsammans med inkomstskatten även efter relationsförändringen mellan Svenska kyrkan och staten.

Utformningen av folkbokföringssystemet har medfört att en församling normalt ligger inom en och samma kommun, något som har förutsatts trots att det inte finns någon formell skyldighet för kyrkan att se till att det är så. När en fastighetsbildning sker över kommungränser kan det medföra att själva kommungränsen ändras, till exempel om två fastigheter som gränsar till varandra men ligger i var sin kommun läggs samman till en fastighet. Den här typen av små ändringar av kommungränsernas exakta sträckning är ganska vanliga och sker löpande. Genom avisering från Lantmäteriet om beslutade fastighetsbildningsåtgärder har stiftens fått underlag för att kunna ändra församlingsgränser när fastighetsförhållanden ändrats, men skyldigheten att avisera upphör den 1 januari 2016. Därmed kommer stiftens inte på samma sätt som tidigare att ha möjlighet att rätta församlingsindelningarna så att församlingsgränserna stämmer överens med kommungränserna. Kyrkostyrelsen menar att det finns tungt bärande skäl, exempelvis samarbeten mellan församling och kommun i olika verksamheter, som talar för att kyrkans geografiska församlingsindelning även fortsatt bör ta hänsyn till kommungränsernas sträckning. Kyrkostyrelsen menar att det därför bör tillses att det även framöver sker en rättning av gränserna så att varje församlingsgräns som idag exakt följer en kommungräns normalt rättas ifall kommungränsen ändras så att gränserna fortsätter att sammanfalla. Denna rättning ska kunna beslutas av kyrkostyrelsen, såvitt inga pastoralala överväganden krävs för då föreslås stiftensstyrelsen besluta.

Svenska kyrkan förfogar idag inte över någon egen kartbild över församlingsindelningen utan det är Lantmäteriet som ansvarar för den enda kontinuerligt uppdaterade kartbilden över församlingarnas geografiska gränser. För att kyrkan även efter den 1 januari 2016 dels ska kunna förse Skatteverket med de uppgifter som krävs för uppbördshjälpen, dels internt kunna upprätthålla territorialprincipen, måste kyrkan själv utveckla ett systemstöd som kan hantera och redovisa den församlingsindelningen och hänföra de kyrkotillhöriga till rätt församling. Ett sådant systemstöd är för närvarande under utveckling.

En konsekvens av riksdagens beslut är att det inte längre går att tala om att en person är ”folkbokförd i en viss församling” eller ”den församling där en person är folkbokförd” eftersom ingen längre i formell mening kommer att vara folkbokförd i en församling, utan på den fastighet och i den kommun där han eller hon anses bosatt. Svenska kyrkan måste därför hitta en annan ordning för att beskriva de grunder på vilka en person hänförs till en viss församling. Kyrkan måste även från och med den 1 januari 2016 själv bestämma till vilken församling en person hör som endast är folkbokförd på kommun.

Kyrkostyrelsen har i sin skrivelse föreslagit följande.

- Kyrkostyrelsen ges rätt att ändra en församlingsgräns som sammanfaller med en kommungräns i det fall kommungränsen ändras till följd av en fastighetsbildningsåtgärd. I de fall ett sådant beslut kräver pastorala överväganden ska dock beslutet fattas av stiftsstyrelsen.
- Begreppet folkbokförd ersätts med begreppet kyrkobokförd i de bestämmelser i kyrkoordningen där begreppet folkbokförd i församling förekommer.
- Bestämmelser införs som anger att en person alltid ska tillhöra den församling där han eller hon är kyrkobokförd samt att en person, som huvudregel, ska vara kyrkobokförd i den församling där hans eller hennes folkbokföringsadress är belägen.
- Den som är skriven på kommun eller saknar känd hemvist ska kyrkobokföras i den församling där han eller hon senast var folkbokförd på en fastighet.

Församlingsmedlemskap vid flytt till äldreboende

Det som motionen gäller har kyrkostyrelsen i den här behandlade skrivelsen redogjort för i huvudsak enligt följande.

Idag gäller enligt 15 § folkbokföringslagen att en person som för service och omvårdnad har ett sådant boende för äldre personer som avses i 5 kap. 5 § socialtjänstlagen i en annan församling än den där han eller hon tidigare varit bosatt, kan välja att folkbokföras i sin tidigare hemförsamling i stället för i den församling där äldreboendet finns. Från och med den 1 januari 2016 kommer denna valfrihet att upphöra. I stället kommer den som blir bosatt på ett äldreboende i en annan kommun att med automatik folkbokföras på den fastighet där han eller hon var folkbokförd före flytten till äldreboendet. Om han eller hon inte längre disponerar en bostad på denna fastighet kommer han eller hon att bli folkbokförd endast på kommunen. Den som däremot blir bosatt på ett äldreboende som finns inom samma kommun som den där han eller hon tidigare var folkbokförd kommer att folkbokföras där äldreboendet ligger, även om det är i en annan församling än den där han eller hon tidigare var folkbokförd. Detta innebär att i det fall en person flyttar till ett äldreboende som ligger inom samma kommun men i en annan församling än den där han eller hon tidigare var folkbokförd kommer han eller hon att bli tillhörig den församling där äldreboendet ligger.

Kyrkostyrelsen har mot bakgrund av pastorala perspektiv låtit analysera frågan om det skulle vara möjligt att genom inomkyrkliga regler, i likhet med vad som gäller enligt folkbokföringslagen t.o.m. utgången av 2015, medge att en sådan person får välja att i stället tillhöra sin tidigare hemförsamling. Slutsatsen av analysen är att detta inte är möjligt. Anledningen till detta är i korthet att bestämmelsen i 4 § lagen om Svenska kyrkan (1998: 1591) inte medger att någon tillhör en territoriell församling i vilken personen inte är bosatt.

Utskottets överväganden

Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:3 avsnitt fyra

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) med de av utskottet föreslagna justeringarna enligt bilaga 1.

Utskottet konstaterar att kyrkostyrelsen har tagit fram nödvändig kyrkoordningsreglering med anledning av riksdagens beslut om att folkbokföring från och med den 1 januari 2016 inte längre ska ske i en församling inom Svenska kyrkan. Församlingsindelningen blir en intern fråga för Svenska kyrkan, såväl vad gäller beslut om församlingsgränser som systemstöd för kartbild över församlingar. Huvudregeln kommer att vara att en person ska vara kyrkobokförd och tillhöra den församling där hans eller hennes folkbokföringsadress är belägen.

Utskottet ställer sig bakom de förslag till ändringar i kyrkoordningen som kyrkostyrelsen har föreslagit. Utskottet har i sitt förslag tagit hänsyn till de påpekanden som har gjorts av Kyrkorättsutskottet i yttrande Kr 2015:3y (se *bilaga 2*).

Med hänvisning till ovanstående och med de justeringar som Kyrkorättsutskottet föreslår och som är inarbetade i *bilaga 1*, tillstyrker utskottet kyrkostyrelsens förslag till ändringar och tillägg i kyrkoordningen.

Motion 2015:87

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:87.

Utskottet konstaterar att den valfrihet som motionären efterfrågar inte är förenlig med bestämmelsen i 4 § lagen om Svenska kyrkan (1998: 1591) som anger att församlingen omfattar de personer som är bosatta inom församlingens område. Även om lagstiftningen som gäller folkbokföring från och med 1 januari 2016 ändras, gäller den angivna bestämmelsen i lagen om Svenska kyrkan om församlings-tillhörighet grundad på bosättning. Att i kyrkoordningen införa bestämmelser som inte överensstämmer med bosättningsbegreppet som det är definierat i folkbokföringslagen (1991:841) anser utskottet inte ändamålsenligt. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 24 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Catharina Erdtman, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Britta Broman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Johanna Andersson, Kent Karlsson, Helena Nordvall, Inggerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist och Satu Rekola.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

TU 2015:1
Bilaga 1

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1)

dels att 19 kap. 5 §, 29 kap. 6 §, 31 kap. 15 §, 33 kap. 2 och 4 §§, 35 kap. 1, 2–5, 9 och 10 §§, 37 kap. 16 och 17 §, 44 kap. 8 § samt inledningen till sjätte avdelningen ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 35 kap. 1 a, och 1 b § samt 37 kap. 6 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap. Dop

5 § Ett dop i krissituation får förrättas av någon som är döpt.

Den som förrättat ett dop i en krissituation ska så snart som möjligt anmäla detta till kyrkoherden *i* den församling där den döpta personen är *folkbokförd*. Kyrkoherden ska pröva om dopet har skett i Svenska kyrkans ordning.

Den som förrättat ett dop i en krissituation ska så snart som möjligt anmäla detta till kyrkoherden *för* den församling där den döpta personen är *eller ska vara kyrkobokförd*. Kyrkoherden ska pröva om dopet har skett i Svenska kyrkans ordning.

Sjätte avdelningen: Kyrkotillhörighet

Inledning

Den som döps i Svenska kyrkans ordning blir därmed upptagen i Svenska kyrkan. Den som har döpts i någon annan kristen kyrkas ordning kan inträda i kyrkan genom att anmäla sig. Det finns också möjlighet att tillhöra Svenska kyrkan i avvaktan på dop.

Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka med uppdrag att förmedla evangelium i ord och handling. Kyrkan har rum för alla, för den sökande och tvivlande likaväl som för den trosvisse, för den som har hunnit kortare likaväl som den som hunnit längre på trons väg.

Den som tillhör Svenska kyrkan och är bosatt i Sverige tillhör någon av kyrkans församlingar, vanligen den territoriella församling inom vars område personen är *folkbokförd*.

Den som tillhör Svenska kyrkan och är bosatt i Sverige tillhör någon av kyrkans församlingar, vanligen den territoriella församling inom vars område personen är *bosatt*.

29 kap. Kyrkotillhörighet

6 § Frågor om upptagande i kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling där den som ärendet rör är folkbokförd. För den som vill tillhöra en icke-territoriell församling prövas frågor om upptagande i kyrkan av kyrkoherden i den icke-territoriella församlingen.

Frågor om utträde ur kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling som den som anmäler utträde tillhör.

Kyrkoherden får utse en annan präst i församlingen eller pastoratet att pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan.

För den som inte är folkbokförd i Sverige prövas frågor om inträde i och utträde ur kyrkan av kyrkostyrelsen. Även kyrkoherden för en utlandsförsamling får pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan för den som inte är folkbokförd i Sverige men är eller får vara medlem i utlandsförsamlingen. Kyrkoherden får utse en annan präst som är verksam inom kyrkoherdens ansvarsområde att pröva sådana frågor.

6 § Frågor om upptagande i kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling där den som ärendet rör, enligt 35 kap. 1 a–6 §§, ska vara kyrkobokförd.

31 kap. Uppdraget som präst

15 § Frågor om att anta någon till uppdraget som präst eller att enligt 2–4 §§ förklara någon behörig att utöva detta uppdrag prövas enligt följande:

1. den som domkapitlet i söker anställning som präst i ett stift

2. den som inte söker anställning i ett stift och är folkbokförd i landet domkapitlet i det stift där kandidaten är folkbokförd

3. den som inte är folkbokförd i landet och ska tjänstgöra i ett visst stift utan att anställas domkapitlet i det stiftet

4. andra än de som avses i punkterna 1–3 Domkapitlet i Uppsala stift

15 § Frågor om att anta någon till uppdraget som präst eller att enligt 2–4 §§ förklara någon behörig att utöva detta uppdrag prövas enligt följande:

1. den som domkapitlet i söker anställning som präst i ett stift

2. den som inte söker anställning i ett stift och är folkbokförd i landet domkapitlet i det stift inom vars territoriella område kandidaten är folkbokförd

3. den som inte är folkbokförd i landet och ska tjänstgöra i ett visst stift utan att anställas domkapitlet i det stiftet

4. andra än de som avses i punkterna 1–3 Domkapitlet i Uppsala stift

Rösträtt

- 2 § Den som tillhör Svenska kyrkan och fyller 16 år senast på valdagen har rösträtt vid direkta kyrkliga val om han eller hon är *folkbokförd* i
1. församlingen, om det gäller val till en församling,
 2. en församling som ingår i pastoratet, om det gäller val till ett pastorat,
 3. en församling inom stiftet, om det gäller val till stiftsfullmäktige, eller
 4. landet, om det gäller val till kyrkomötet.

Den som tillhör en icke-territoriell församling har vid val till församling inte rösträtt till den församling där han eller hon är folkbokförd utan i stället till den icke-territoriella församlingen.

Den som tillhör en icke-territoriell församling har vid val till kyrkofullmäktige i ett pastorat endast rösträtt i det pastorat där den icke-territoriella församlingen ingår.

- 2 § Den som tillhör Svenska kyrkan och fyller 16 år senast på valdagen har rösträtt vid direkta kyrkliga val om han eller hon är *kyrkobokförd* i
1. församlingen, om det gäller val till en församling,
 2. en församling som ingår i pastoratet, om det gäller val till ett pastorat,
 3. en församling inom stiftet, om det gäller val till stiftsfullmäktige, eller
 4. landet, om det gäller val till kyrkomötet.

Valbarhet

- 4 § Valbar till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt och fyller 18 år senast på dagen för valet. Härtill ska den som väljs vara *folkbokförd* i
1. församlingen, om det gäller val till en församling som inte ingår i ett pastorat,
 2. en församling som ingår i pastoratet, om det gäller val till pastoratet eller till en församling i pastoratet, eller
 3. en församling inom stiftet, om det gäller val till stiftet.

Den som tillhör en icke-territoriell församling är vid val till församling inte valbar till den

- 4 § Valbar till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt och fyller 18 år senast på dagen för valet. Härtill ska den som väljs vara *kyrkobokförd* i
1. församlingen, om det gäller val till en församling som inte ingår i ett pastorat,
 2. en församling som ingår i pastoratet, om det gäller val till pastoratet eller till en församling i pastoratet, eller
 3. en församling inom stiftet, om det gäller val till stiftet.

församling där han eller hon är folkbokförd utan i stället till den icke-territoriella församlingen. Vid val till pastorat är hon eller han endast valbar till det pastorat där den icke-territoriella församlingen ingår.

Det finns ytterligare bestämmelser om valbarhet vid direkta val till kyrkomötet i 38 kap. 19 a § och indirekta val till kyrkomötet i 39 kap. 20 §.

Om valbarhetshinder i vissa fall finns bestämmelser i 5–9 §§.

35 kap. Församlingstillhörighet

1 § Den som tillhör Svenska kyrkan tillhör den territoriella församling där han eller hon är folkbokförd.

Bestämmelser om rätt i vissa fall att i stället tillhöra en icke-territoriell församling finns i 2–6 §§.

1 § Den som tillhör Svenska kyrkan tillhör den territoriella eller icke-territoriella församling där han eller hon är kyrkobokförd.

1 a § En person ska kyrkobokföras i den församling inom vars territoriella område hans eller hennes folkbokföringsadress är belägen.

För det fall en person, enligt 2–6 §§, har rätt att tillhöra en icke-territoriell församling ska han eller hon efter ansökan i stället kyrkobokföras i den icke-territoriella församlingen.

Bestämmelser om kyrkobokföring i de fall då en person saknar känd folkbokföringsadress finns i 1 b §.

1 b § För det fall en person är folkbokförd endast i en kommun eller saknar känd hemvist ska han eller hon kyrkobokföras i den församling inom vars territorium han eller hon senast var folkbokförd på en fastighet.

2 § En person har rätt att tillhöra Karlskrona amiralitetsförsamling om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd i en

2 § En person har rätt att tillhöra Karlskrona amiralitetsförsamling om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd i

församling i Karlskrona eller Ronneby kommun och dessutom

1. är anställd vid Försvarsmakten med placering inom marinen,
2. har varit fast anställd vid Försvarsmakten med placering inom marinen och vid anställningens upphörande har fått pension,
3. är anställd vid Karlskrona amiralitetsförsamling,
4. är make eller hemmavarande barn till någon som tillhör församlingen enligt 1, 2 eller 3, eller
5. är efterlevande make eller hemmavarande barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

Karlskrona eller Ronneby kommun och dessutom

1. är anställd vid Försvarsmakten med placering inom marinen,
2. har varit fast anställd vid Försvarsmakten med placering inom marinen och vid anställningens upphörande har fått pension,
3. är anställd vid Karlskrona amiralitetsförsamling,
4. är make eller hemmavarande barn till någon som tillhör församlingen enligt 1, 2 eller 3, eller
5. är efterlevande make eller hemmavarande barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

3 § En person har rätt att tillhöra Tyska Christinae församling i Göteborg om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd i *en församling* i Göteborgs, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Mölndals, Partille eller Öckerö kommun, och dessutom

1. är medborgare i Tyskland,
2. är född i ett tyskspråkigt land,
3. är barn till någon som är född i ett tyskspråkigt land,
4. är make eller barn till någon som tillhör församlingen enligt 1, 2 eller 3, eller
5. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

3 § En person har rätt att tillhöra Tyska Christinae församling i Göteborg om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd i Göteborgs, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Mölndals, Partille eller Öckerö kommun, och dessutom

1. är medborgare i Tyskland,
2. är född i ett tyskspråkigt land,
3. är barn till någon som är född i ett tyskspråkigt land,
4. är make eller barn till någon som tillhör församlingen enligt 1, 2 eller 3, eller
5. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

4 § En person har rätt att tillhöra Tyska S:ta Gertruds församling i Stockholm om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd i *en församling* i Stockholms *stift*, och dessutom

1. är medborgare i Tyskland,
2. är född i ett tyskspråkigt land,
3. är barn till någon som är född i ett tyskspråkigt land,
4. är make eller barn till någon som tillhör församlingen enligt 1, 2 eller 3, eller

4 § En person har rätt att tillhöra Tyska S:ta Gertruds församling i Stockholm om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd *inom* Stockholms *stifts territoriella område*, och dessutom

1. är medborgare i Tyskland,
2. är född i ett tyskspråkigt land,
3. är barn till någon som är född i ett tyskspråkigt land,
4. är make eller barn till någon som tillhör församlingen enligt 1,

5. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

2 eller 3, eller

5. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

5 § En person har rätt att tillhöra Finska församlingen i Stockholm om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd *i en församling i Stockholms stift*, och dessutom

1. är född i Finland,
2. är barn till någon som är född i Finland,
3. är make eller barn till någon som tillhör församlingen enligt 1 eller 2, eller
4. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1 eller 2.

5 § En person har rätt att tillhöra Finska församlingen i Stockholm om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd *inom Stockholms stifts territoriella område*, och dessutom

1. är född i Finland,
2. är barn till någon som är född i Finland,
3. är make eller barn till någon som tillhör församlingen enligt 1 eller 2, eller
4. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1 eller 2.

9 § Den som tillhör en icke-territoriell församling får efter en skriftlig anmälan utträda ur församlingen för att i stället tillhöra den territoriella församling där han eller hon *är folkbokförd*. En sådan anmälan ska göras hos kyrkoherden i den icke-territoriella församlingen. Kyrkoherden ska genast underrätta kyrkostyrelsen om anmälan.

9 § Den som tillhör en icke-territoriell församling får efter en skriftlig anmälan utträda ur församlingen för att i stället tillhöra den territoriella församling där han eller hon *enligt bestämmelserna i 1 a § första stycket eller 1 b § ska vara kyrkobokförd*. En sådan anmälan ska göras hos kyrkoherden i den icke-territoriella församlingen. Kyrkoherden ska genast underrätta kyrkostyrelsen om anmälan.

Förändringen gäller från och med den dag då anmälan kom in till kyrkoherden.

10 § Kyrkoherdens beslut enligt detta kapitel får överklagas hos domkapitlet.

Domkapitlets och kyrkostyrelsens beslut får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd.

Rätt att överklaga beslutet har

1. den person som ärendet gäller,
2. den icke-territoriella församlingen, och
3. den territoriella församling där personen i fråga är *folkbokförd* eller pastoratet om den territoriella församlingen ingår i ett pastorat.

Rätt att överklaga beslutet har

1. den person som ärendet gäller,
2. den icke-territoriella församlingen, och
3. den territoriella församling där personen i fråga är, *eller skulle ha varit, kyrkobokförd enligt bestämmelserna i 1 a § första stycket eller 1 b §* eller pastoratet om den territoriella församlingen ingår i ett pastorat.

6 a § Om en församlingsgräns sammanfaller med en kommungräns som ändras enligt 1 eller 2 § lagen (1970:991) om ändring i kommunal indelning i samband med fastighetsbildning, får kyrkostyrelsen ändra församlingsgränsen på samma sätt. Detta gäller dock inte om beslutet kräver pastoral överväganden. I dessa fall ska istället beslutet fattas av stiftsstyrelsen.

16 § En ändring i församlings- eller pastoratsindelningen enligt 6 § träder i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum.

Om ändringen i indelningen bara beror på oregelbundenhet i indelningen träder beslutet i kraft vid den tidpunkt som stiftsstyrelsen eller kyrkostyrelsen beslutar.¹

En ändring enligt första stycket som är av så begränsad omfattning att församlingen eller pastoratet även under återstoden av mandatperioden bör kunna företräddas av tidigare valda organ träder i kraft den 1 januari det år som bestämts i beslutet. Detsamma gäller sådana ändringar som avses i 15 §.

Om det finns särskilda skäl får stiftsstyrelsen även i andra fall än som anges i tredje stycket besluta att en ändring som innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas genom sammanläggning av församlingar eller pastorat ska träda i kraft under pågående mandatperiod. Ändringen träder i kraft den 1 januari det år som bestämts i beslutet.

En ändring i församlingsindelningen enligt 6 a § träder i kraft vid den tidpunkt som kyrkostyrelsen eller stiftsstyrelsen beslutar.

En ändring av församlings- eller pastoratsindelningen enligt 7 § träder i kraft 1 januari det år som anges i beslutet.

17 § Ett beslut om att ändra indelningen enligt 16 § första stycket ska fattas senast ett år innan ändringen ska träda i kraft.

Ett beslut om att ändra indelningen enligt 16 § andra stycket ska fattas senast tre månader innan ändringen ska träda i kraft.

Ett beslut om att ändra indelningen enligt 16 § tredje och fjärde styckena ska fattas under den mandatperiod då den ändrade indelningen ska träda i kraft. Det ska fattas senast nio månader före ikraftträdandet.

¹ Stycket redovisat i den lydelse som gäller fr.o.m. den 1 januari 2016.
Se KsSkr 2014:3 och KmSkr 2014:13.

Ett beslut om att ändra indelningen enligt 16 § femte stycket ska fattas senast en månad innan ändringen ska träda i kraft.

Ett beslut om att ändra församlings- eller pastoratsindelningen enligt 7 § som beslutas under en mandatperiod ska fastställas av stiftsstyrelsen eller, om stiftsstyrelsen är beslutande, beslutas av stiftsstyrelsen senast nio månader före ikraftträdandet. Om ändringen ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum ska beslutet fastställas eller beslut fattas av stiftsstyrelsen senast ett år innan det ska träda i kraft.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om alla beslut om indelningsändringar.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om alla beslut om indelningsändringar som har fattats enligt 6 §, första meningen, 6 a §, tredje meningen och 7 §.

Berörda stiftsstyrelser ska genast underrättas om alla beslut om indelningsändringar som har fattats enligt 6 a §, första meningen.

44 kap. Ekonomisk utjämning

8 § Församlingens kostnader med anledning av andelen kyrkotillhöriga inom församlingens område utjämnas genom avgifter och bidrag. Om de kyrkotillhörigas andel av de folkbokförda invånarna *i en församling* den 1 januari året före bidragsåret överstiger medeltalet för de kyrkotillhöriga i landet vid samma tidpunkt, ska församlingen betala en kyrkotillhörigavgift. Om de kyrkotillhörigas andel understiger medeltalet kyrkotillhöriga i landet, ska församlingen i stället få ett kyrkotillhörigbidrag.

Avgiften eller bidraget fastställs varje år och beräknas på grundval av skillnaden mellan andelen kyrkotillhöriga i församlingen och medeltalet kyrkotillhöriga i landet. Skillnaden multipliceras med antalet folkbokförda invånare *i församlingen* den 1 januari året före bidragsåret, en genomsnittskostnad för egentlig verksamhet och en procentsats

8 § Församlingens kostnader med anledning av andelen kyrkotillhöriga inom församlingens område utjämnas genom avgifter och bidrag. Om de kyrkotillhörigas andel av de folkbokförda invånarna *inom en församlings territoriella område* den 1 januari året före bidragsåret överstiger medeltalet för de kyrkotillhöriga i landet vid samma tidpunkt, ska församlingen betala en kyrkotillhörigavgift. Om de kyrkotillhörigas andel understiger medeltalet kyrkotillhöriga i landet, ska församlingen i stället få ett kyrkotillhörigbidrag.

Avgiften eller bidraget fastställs varje år och beräknas på grundval av skillnaden mellan andelen kyrkotillhöriga i församlingen och medeltalet kyrkotillhöriga i landet. Skillnaden multipliceras med antalet folkbokförda invånare *inom församlingens territoriella område* den 1 januari året före bidragsåret, en genomsnittskostnad för egentlig verk-

som beslutas av kyrkostyrelsen.
Styrelsen får besluta om minskning av procentsatsen vid låg andel kyrkotillhöriga.

samhet och en procentsats som beslutas av kyrkostyrelsen.
Styrelsen får besluta om minskning av procentsatsen vid låg andel kyrkotillhöriga.

TU 2015:1
Bilaga 1

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller endast territoriella församlingar.

-
1. Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2016.
 2. Den som tillhör en icke-territoriell församling vid tidpunkten för ikraftträdandet ska även fortsättningsvis vara tillhörig den icke-territoriella församlingen och vara kyrkobokförd där.

Kyrkomötet Kyrkorättsutskottets yttrande 2015:3y

Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över skrivelse 2015:3, avsnitt fyra.

I skrivelsen föreslås ett antal ändringar i kyrkoordningen med anledning av riksdagens beslut om att folkbokföring inte längre ska ske på församling. Vidare föreslås kyrkostyrelsen få rätt att ändra en församlingsgräns som sammanfaller med en kommungräns i det fall kommungränsen ändras till följd av en fastighetsbildningsåtgärd.

Kyrkostyrelsen föreslår att inledningstexten till sjätte avdelningen, tredje stycket, ska ändras på så vis att formuleringen "[...] vanligen den territoriella församling inom vars område personen är folkbokförd" ska utgå. Detta har av styrelsen motiverats som en mindre språklig ändring. Enligt Kyrkorättsutskottets mening är detta dock inte en fråga om en mindre språklig ändring, då formuleringen ger uttryck för den huvudregel för tillhörighet som följer av såväl lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan som av kyrkoordningen i dess gällande och föreslagna lydelse. Att huvudregeln tas bort ur inledningstexten kan felaktigt ge intryck av att denna huvudregel inte längre gäller, vilket inte varit avsikten med styrelsens förslag. Kyrkorättsutskottet föreslår därför att formuleringen ska kvarstå för att även i inledningstexten ge uttryck för denna huvudregel. För att inledningstexten ska överensstämma med övriga föreslagna ändringar föreslår utskottet dock att en mindre språklig ändring bör göras genom att begreppet "folkbokförd" ersätts av "bosatt".

Enligt föreslagna 35 kap. 1 § i kyrkoordningen ska den som tillhör Svenska kyrkan tillhöra den territoriella eller icke-territoriella församling där han eller hon är kyrkobokförd. För de fall en person har rätt att tillhöra en icke-territoriell församling ska han eller hon efter ansökan kyrkobokföras i den icke-territoriella församlingen enligt föreslagna 1 a § andra stycket. Med hänsyn till de föreslagna bestämmelsernas konstruktion är det, avseende dessa personer, otydligt hur övergången till den föreslagna ordningen ska ske. Kyrkostyrelsens förslag innehåller inte heller några införandebestämmelser som omhändertar detta. För att det inte ska råda någon tveksamhet om att dessa personer ska vara kyrkobokförda i den icke-territoriella församling som de tillhör vid bestämmelsernas ikraftträdande bör därför, enligt Kyrkorättsutskottets mening, en införandebestämmelse tillföras. Den kan exempelvis formuleras enligt följande:

Den som tillhör en icke-territoriell församling vid tidpunkten för ikraftträdandet ska även fortsättningsvis vara tillhörig den icke-territoriella församlingen och vara kyrkobokförd där.

I föreslagna 35 kap. 9 och 10 §§ finns hänvisningar till 1 a och 1 b §§ i samma kapitel. Dessa hänvisningar har i de två bestämmelserna uttryckts olika, men avsikten synes enligt Kyrkorättsutskottets mening vara att i båda fallen hänvisa till 1 a första stycket och 1 b §§. Bestämmelserna kan således med fördel justeras så att enhetlighet dem emellan uppnås. Föreslagna 9 och 10 §§ bör därför ändras på så sätt

att hänvisningen, efter ”enligt bestämmelserna i”, istället uttrycks ”1 a § första stycket eller 1 b §”.

TU 2015:1
Bilaga 2

Kyrkorättsutskottet har, utöver vad som anförts ovan, ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot förslaget. Kyrkorättsutskottet har i detta även beaktat förslagets förenlighet med lagen om Svenska kyrkan. Utskottet konstaterar vidare att den föreslagna konstruktionen innebär att det även fortsättningsvis finns en stark anknytning till folkbokföringslagen (1991:481).

Uppsala den 23 september 2015

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Margareta Karlsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Agnetha Eriksson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Sven Ingvar Holmgren, Christina Blomqvist, Georg Lagerberg, Per-Olof Jacobsson, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson, Birgitta Sedin och Lars Larsson.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:2

Utredning om utökning av kyrkoherdeutbildningen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:6 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda en utökning av kyrkoherdeutbildningen så att den motsvarar en magister- eller masterexamen. Utskottet menar att nuvarande behörighetsgivande kyrkoherdeutbildning inte ska öka i omfattning och föreslår att motion 2015:6 ska avslås. Samtidigt understryker utskottet att det på olika sätt behövs en komplettering av den behörighetsgivande utbildningen och en kontinuerlig fortbildning. Utskottet föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att i samverkan med stiftens pröva frågan om hur en kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar kan utformas.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:6.
2. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2015:6 att uppdra till kyrkostyrelsen att i samverkan med stiftens pröva frågan om hur en kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar kan utformas.

Motionens förslag

Motion 2015:6 av Karl-Gunnar Svensson, Utredning av en utökning av kyrkoherdeutbildningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en utökning av kyrkoherdeutbildningen så att den motsvarar en magister- eller masterexamen.

Bakgrund

Efter beslut av kyrkomötet 2007 infördes i 34 kap. 9 § i kyrkoordningen som ett behörighetsvillkor för att kunna anställas som domprost eller kyrkoherde att ha genomgått en av kyrkostyrelsen fastställd utbildning. Domkapitlet kan vid sin behörighetsprövning medge undantag från detta villkor om det finns särskilda skäl. För att det skulle vara möjligt att hinna genomgå utbildningen för dem som avsåg att söka en befattning som domprost eller kyrkoherde fick domkapitlet enligt en övergångsbestämmelse till utgången av år 2012 förklara en sökande behörig utan särskilt beslut om undantag från det angivna utbildningskravet.

Till grund för 2007 års kyrkomötes beslut låg kyrkostyrelsens skrivelse 2007:5 *Behörighetsgivande utbildning för blivande kyrkoherdar*. I sina överväganden i skrivelsen redovisade kyrkostyrelsen vad den avsåg skulle ingå i en kommande utbildningsplan om kyrkomötet följde styrelsens förslag och gav kyrkostyrelsen befogenhet att fastställa utbildningsplan för en obligatorisk kyrkoherdeutbildning.

Följande utbildningsdelar skulle finnas: Organisationskunskap – styrning och ledning av organisationer och av Svenska kyrkan, Ledarskap i teori och praxis inklusive reflektion kring chefskapets koppling till andligt ledarskap, Arbetsrätt och arbetsmiljö, Kommunikation och konflikthantering. Styrelsen redovisade vidare att utbildningen skulle omfatta 15 högskolepoäng motsvarande 10 veckors studier.

Inför kyrkomötets beslut bereddes ärendet av Kyrkolivsutskottet. Utskottet tog visserligen inte direkt ställning i frågor om utbildningens innehåll och omfattning men hade i sitt betänkande Kl 2007:1, vilket bifölls av kyrkomötet, inga invändningar mot det kyrkostyrelsen framförde i sin skrivelse.

Den samlade kostnaden för en prästs behörighetsgivande utbildning beräknas ligga på omkring 90 000 kr. Enligt gällande ordning och praxis fördelas ansvaret för kostnaderna enligt följande:

- ◆ Svenska kyrkan på nationell nivå bekostar utbildningen.
- ◆ Stiftet bekostar internat, resor och litteratur.
- ◆ Arbetsgivaren bidrar med att deltagaren får genomgå de delar av utbildningen som är internat i sin tjänst.
- ◆ Den enskilda prästen svarar själv, utan ersättning, för inläsning och arbete med skrivuppgifter.

En obligatorisk utbildning för rektorer tillkom parallellt med den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen. Rektorsutbildningen har inte samma karaktär av att vara behörighetsgivande. Den är obligatorisk för rektorer som är anställda efter den 15 mars 2010. Nyanställda rektorer måste börja utbildningen inom ett år efter tillträde. Rektorsutbildning avser 30 högskolepoäng och beräknas omfatta ca 20 procent utav en heltid under tre års tid. Tanken är att deltagarna ges det utrymme i tjänsten som krävs för att kunna fullfölja sina studier.

Ett masterprogram omfattar 120 högskolepoäng och ett magisterprogram 60 högskolepoäng som en påbyggnad på en treårig grundexamen.

Den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen utvärderas kontinuerligt av respektive universitet som utbildningen sker i samverkan med och av stift och nationell nivå. De som genomgått utbildning är generellt mycket nöjda men det finns önskemål om mer tid för vissa moment såsom för verksamhetsberättelse/-ekonomi/arbetsmiljö/personalfrågor och fler övningsmoment omkring ledarskap.

Den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen har sedan 2007 givits genom 21 kurser i Uppsala och sju i Lund/Malmö. Cirka 700 präster har genomfört utbildningen, tillsammans med övriga utbildningar som enligt praxis ger behörighet för kyrkoherdetjänst finns ca 800 präster som genomfört en utbildning som ger sådan behörighet. Mellan 30-40 procent av de präster som genomfört utbildningen har sökt och fått en kyrkoherdetjänst. Ett flertal söker alltså inte eller får inte en tjänst i samband med att de har genomfört utbildningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:6.
2. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2015:6 att uppdra till kyrkostyrelsen att i samverkan med stiftet pröva frågan om hur en kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar kan utformas.

Den utbildning för blivande kyrkoherdar som infördes för några år sedan är en behörighetsgivande utbildning som syftar till att ge sådana grundläggande kunskaper

som krävs för att kunna fullgöra uppdraget som kyrkoherde. Den kan också ha en viktig funktion i att tydliggöra vilka förväntningar som finns på den som blir kyrkoherde och vilka uppgifter som ingår i uppdraget. Resultatet kan bli att man är rustad för att söka en tjänst som kyrkoherde eller får en insikt om att det inte är en sådan tjänst man vill gå in i. De som har genomgått utbildningen är i huvudsak mycket nöjda men det finns önskemål om ytterligare tid för vissa områden.

Utbildningen sker i samverkan med universitet och högskolor. Det kan ge värdefulla perspektiv på uppdraget som kyrkoherde. Detta står inte i motsättning till att det, som framhålls i motionen, krävs en bearbetning av pastoralteologiska frågor.

I motionen förespråkas en utökning av kyrkoherdeutbildningen så att den motsvarar en magister- eller masterexamen. Utskottets bedömning är att nuvarande utbildningen har en rimlig omfattning men att det måste finnas möjligheter till påbyggnad för den som har blivit anställd som kyrkoherde. Det bör vara en strävan att erbjuda sådana utbildningsalternativ som medför att utbildningen kan tas med i en magister- eller masterexamen.

Det krävs kontinuerlig fort- och vidareutbildning för att uppehålla sin kompetens som kyrkoherde och utvecklas i sitt uppdrag. Det är primärt arbetsgivaren som har ansvaret för att de anställda ges adekvata möjligheter till kompletterande utbildning.

Stiften har ett ansvar att driva utbildningsfrågor. I det arbetet ser utskottet det som angeläget och positivt att stiften samverkar.

Utskottet menar att kyrkostyrelsen med anledning av motion 2015:6 ska få i uppdrag att i samverkan med stiften pröva frågor om hur en kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar kan utformas. Även om det inte direkt ingår i det uppdrag som utskottet föreslår att kyrkomötet ska besluta kan mycket väl behovet av ledarskapsutbildning för andra grupper av anställda tas upp i samma sammanhang.

Uppsala den 25 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Anna Ekström, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Anna Ekström, ordförande, Britas Lennart Eriksson, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:3

Att lägga till faddrar efter dopet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:8 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att göra det möjligt med tillägg av faddrar i den digitala kyrkobokföringen också efter dopet. Utskottet pekar på att det inte finns några bestämmelser om hur tillkommande faddrar ska antecknas. Utskottet föreslår att kyrkostyrelsen med anledning av motion 2015:8 ska få i uppdrag att pröva frågan om en ordning för att kunna lägga till faddrar i kyrkobokföringen efter dopet. Utskottet föreslår att motion 2015:8 ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:8.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:8 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att pröva frågan om en ordning för att kunna lägga till faddrar i kyrkobokföringen efter dopet.

Motionens förslag

Motion 2015:8 av Karl-Gunnar Svensson och Torbjörn Arvidsson, Att lägga till faddrar efter dopet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra det möjligt med tillägg i den digitala kyrkobokföringen för faddrar också efter dopet.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:8 i Ln 2015:7y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Grundläggande bestämmelser om faddrar finns 19 kap. 7 § i kyrkoordningen. Där sägs att ”som fadder kan någon antecknas som är döpt och är villig att dela ansvaret för den döpta personens kristna fostran”. Hur en anteckning av faddrar ska göras är inte närmare reglerat. Det sägs dock i 3 kap. 1 § i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2009:9) med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan att i ministerialbokens dopdel ska för varje dop i Svenska kyrkans ordning registreras bl.a. faddrarnas namn.

I Gudstjänstutskottets betänkande 2013:7 *Att lägga till eller avsluta fadderuppdrag* behandlades motion 2013:88 i vilken föreslogs, att kyrkostyrelsen skulle få

i uppdrag att bl.a. ”skapa ett tydligt och enkelt sätt att avsluta ett fadderuppdrag där förtroendet förverkats men också öppna vägar för att lägga till faddrar efter att själva dophandlingen skett”. Utskottet menade att det fanns en tvådelad problematik – pastoralt och kyrkobokföringstekniskt. Såvitt gällde det kyrkobokföringstekniska konstaterade utskottet att det fanns instruktioner på Svenska kyrkans intranät för sådan praktisk lösning. Det görs inte ändringar i dopboken, eftersom det som antecknats där speglar det som skedde vid doptillfället. På lämpligt sätt kan däremot en anteckning om förändring beträffande fadderuppdrag göras i församlingen och ett nytt dopbevis kan skrivas ut. Utskottet menade att det som motionären efterfrågar redan var uppfyllt, men samtidigt framhöll man att informationen om möjligheten att göra en anteckning i församlingen om att ta bort eller lägga till faddrar skulle vara tydligare. I enlighet med vad Gudstjänstutskottet föreslog avslog kyrkomötet motion 2013:88.

Genom bifall till förslagen i Kyrkolivsutskottets betänkande K1 2012:3 *Kontakt med dopfaddrar* gav kyrkomötet kyrkostyrelsen i uppdrag att undersöka möjligheten att registrera dopfaddrarnas personnummer i kyrkobokföringssystemet. I sina överväganden att det finns behov av stöd och redskap som underlättar för församlingarna att kommunicera även med faddrarna. Uppdraget till kyrkostyrelsen motiverades med att en registrering av personnumren skulle ge församlingarna tillgång till faddrarnas aktuella adresser över tid och därmed ökad möjlighet till kommunikation med faddrarna.

I KsSkr 2014:2 *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2013* redovisade kyrkostyrelsen sin hantering av uppdraget från 2012 års kyrkomöte. En promemoria hade utarbetats där frågan analyserats med huvudfokus på de rättsliga förutsättningarna. I promemorian konstaterades att en uppgift om att någon åtagit sig ett uppdrag som fadder är att betrakta som ett uttryck för en religiös övertygelse och därmed en känslig personuppgift i personuppgiftslagens mening. För registrering av sådana personuppgifter måste inhämtas ett uttryckligt samtycke från den som ska registreras. Registrering och hantering av skriftliga samtycken skulle kräva anpassningar i kyrkobokföringssystemet och införande av ett nytt, relativt omfattande administrativt förfarande för hantering av samtycken som skulle åläggas lokal nivå. Kostnaderna för nödvändiga åtgärder beräknades, endast för den nationella nivåns del, uppgå till miljonbelopp. En analys hade gjorts även av möjligheten att registrera de aktuella uppgifterna med annat befintligt systemstöd utanför kyrkobokföringssystemet, Kyrksam (som har ersatt det tidigare organisationsregistret). Kyrksam skulle kunna användas av den enskilda församlingen för att registrera faddrarnas personnummer och därigenom skulle församlingen få tillgång till aktuella adressuppgifter över tid. Det saknas dock möjlighet i Kyrksam att automatiskt skapa en relation mellan den döpte och dess fadder. Uppgifterna om faddern kan därmed inte heller automatiskt överflyttas till någon annan församling t.ex. om den döpte flyttar och därigenom byter församlingstillhörighet. Sammantaget konstaterades i promemorian att det f.n. inte är möjligt att på ett lämpligt eller ändamålsenligt sätt åstadkomma en registrering av dopfaddrarnas personnummer i kyrkobokföringssystemet eller i något annat befintligt system. Kyrkostyrelsen angav att skrivelsen med uppdraget från 2012 års kyrkomöte var slutbehandlad. Detta mötte ingen invändning från kyrkomötets sida.

I ett på nationell nivå upprättat dokument av handbokskaraktär, *Arbetsflöden och regelverk för kyrkobokföring*, finns ett avsnitt om registrering av faddrar i kyrkobokföringen. Där sägs följande.

Den registrering som görs i dopboken för den kyrkliga handlingen är en registrering av hur det var vid det tillfälle då dopet ägde rum. För fadderregistreringen innebär det att det är den som vid doptillfället förklarat sig villig att dela ansvaret för den döpta personens kristna fostran som ska antecknas i dopboken. Den registrering som görs i dopboken blir alltså efter dopet en historisk anteckning av hur det var vid doptillfället.

I vissa fall kan man en tid efter dopet önska att den döpta ska få en eller flera fadder ytterligare. Eftersom den personen inte var fadder vid doptillfället ska den nya fadderns namn inte registreras i dopboken. Det kan även förekomma att den som vid doptillfället var fadder senare inte är beredd att fullfölja sitt uppdrag eller att fadderskapet av annan anledning ska upphöra. Motsvarande gäller här att ingen ändring/strykning ska göras av den registrering som finns av fadder i dopboken. Den person som ska upphöra att vara fadder var det vid doptillfället och anteckningen i dopboken ska alltså finnas kvar.

I det nämnda dokumentet ges råd om hantering av situationen när en ny fadder tillkommer och då ett fadderskap upphör. Där sägs förändring på lämpligt sätt får noteras i församlingen. Vidare pekas på att ett nytt fadderbrev kan skrivas ut. ”Ärendet bör diarieföras i församlingen och den döpte (och dennes vårdnadshavare) tillskrivas på lämpligt sätt.”

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:8.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:8 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att pröva frågan om en ordning för att kunna lägga till faddrar i kyrkobokföringen efter dopet.

Motion 2015:8 kan sägas utgå från det som Läronämnden framhåller i sitt yttrande Ln 2015:7y om att fadderskap förutsätter relationer och ett ömsesidigt förtroende samt att det inte finns några läromässiga hinder mot att lägga till eller avsluta ett fadderskap. Motionsförslaget gäller dock bara den praktiska hanteringen när någon får en ny fadder.

I kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan (SvKB 2009:9) anges att vid dop ska i dopboken bl.a. antecknas faddrarnas namn. Det finns inga bestämmelser om hur eller var det ska göras en anteckning om en ny fadder tillkommer efter dopet. Ansvaret för den praktiska hanteringen av detta får anses ligga på kyrkoherden.

I motionen finns önskemål om att det ska kunna göras en anteckning i dopboken när någon får en ny fadder. Det kan finnas skäl för att det ska vara möjligt att göra en sådan anteckning i anslutning till registreringen av dopet i kyrkobokföringens dopbok. På det sättet hålls det samman som hör samman.

Det gäller särskilda förutsättningar när det görs digitala anteckningar av personuppgifter. Detta har tagits upp i bakgrundsteckningen. Det uppdrag vars hantering återrappporterades till kyrkomötet 2014 gällde möjligheterna att registrera inte bara faddrarnas namn utan även personnumren i kyrkobokföringen. Som framgår av redovisningen har detta inte bedömts som rimligt med hänsyn till de kostnader och det administrativa merarbete som skulle krävas.

Frågan om karaktären hos de anteckningar som görs i kyrkobokföringens dopbok, om de bara ska vara "historiska" anteckningar eller också kunna rymma uppgifter om tillkommande faddrar, ligger snarast hos kyrkostyrelsen att avgöra utifrån styrelsens kompetens att utfärda närmare bestämmelser om kyrkobokföringen.

Motionens förslag innebär att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att göra det "möjligt" att lägga till faddrar i den digitala kyrkobokföringen efter dopet. Som utskottet förstått saken är detta i och för sig redan möjligt även om det inte är den ordning som tillämpas. Det kommer att kräva ett skriftligt samtycke från den som ska registreras om en ny fadder ska antecknas eftersom det är fråga om en känslig personuppgift i personuppgiftslagens mening.

Tillsyns- och uppdragsutskottet menar att kyrkostyrelsen bör få i uppdrag att pröva frågan om en ordning för att kunna lägga till faddrar i kyrkobokföringen efter dopet. Det krävs bl.a. särskilda rutiner för att säkra att skriftliga samtycken inhämtas. Utskottet föreslår mot bakgrund av detta alternativa beslutsförslag att kyrkomötet ska avslå motion 2015:8.

Uppsala den 25 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Anna Ekström, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Anna Ekström, ordförande, Britas Lennart Eriksson, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Att lägga till faddrar efter dopet

Läronämndens yttrande över motion 2015:8

I Läronämndens yttrande Ln 2013:2y anføres med citat från Ln 2011:1y:

”Att vara fadder innebär att ha ansvar för att den som döps får lära känna den tro till vilken vi döpts. I dopordningen framhålls att faddern ska vara förebild, förebedjare och tillsammans med församlingen leda den döpta på trons väg genom livet.”

Ett fadderskap förutsätter relationer och ett ömsesidigt förtroende. Det finns inga läromässiga hinder mot att lägga till eller avsluta ett fadderskap.

Uppsala den 20 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:4

Vissa frågor om kyrkliga handlingar, m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner av betydelse för de kyrkliga handlingarna, främst vigseln. I motion 2015:20 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utfärda bestämmelser som säkerställer att ingen diskrimineras i samband med kyrkliga handlingar. Utskottet konstaterar att det måste anges särskilt i kyrkoordningen om kyrkostyrelsen ska ges rätt att utfärda närmare bestämmelser på ett visst område. Mot den bakgrunden föreslås att motionen ska avslås.

I motion 2015:88 föreslås dels att ”den samvetsklausul som idag finns för dem som inte vill viga samkönade par” ska tas bort, dels att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att göra vigselplikten till en del i antagningskriterierna till prästkandidat och vigning. Utskottet menar, med stöd av ett yttrande av Läronämnden, att det inte finns någon samvetsklausul av det slag som anges i motionen. Vidare framhåller utskottet att när beslutet fattades om vigsel för par av samma kön underströks att det finns och ska få finnas olika syn på äktenskapet i kyrkan och att en präst ska kunna avstå från att viga par av samma kön. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2015:88 ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation och två särskilda meningar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:20.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:88, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:88, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2015:20 av Olle Burell m.fl., Säkerställ att ingen diskriminering sker i samband med kyrkliga handlingar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utfärda bestämmelser som säkerställer att ingen diskrimineras i samband med kyrkliga handlingar.

Motion 2015:88 av Anna Ekström m.fl., Ta bort samvetsklausulen för nyvigda präster

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i antagning av prästkandidater och vigningar av präster ta bort den samvetsklausul som idag finns för dem som inte vill viga samkönade par.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra vigselplikten till en del i antagningskriterierna till prästkandidat och vigning.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:88 i Ln 2015:12y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Kyrkomötets beslut om vigsel för personer av samma kön

2009 års kyrkomöte beslutade om sådana ändringar i kyrkoordningen och i anvisningarna i kyrkohandbokens ordning för vigselgudstjänst att par av samma kön kan viga i Svenska kyrkans ordning (KsSkr 2009:6, G 2009:2, KmSkr 2009:1). I de omfattande diskussionerna före och i anslutning till detta beslut togs även frågor om diskriminering och vigselplikt upp.

Diskriminering

Ett avsnitt i kyrkostyrelsens skrivelse 2009:6 *Vigsel och äktenskap* behandlade frågor om diskriminering. Det gällde primärt frågor om en vigselförrättare som vägrar att viga ett par av samma kön gör sig skyldig till olaga diskriminering på grund av parets sexuella läggning. Kyrkostyrelsen konstaterade att diskrimineringslagen (2008:67) inte innehåller något uttryckligt förbud mot diskriminering på grund av sexuell läggning som täcker den verksamhet som en vigsel utgör. Styrelsen menade att en vägran att viga ett par av samma kön inte heller torde falla under straffbestämmelsen om olaga diskriminering i 16 kap. 9 § brottsbalken. Härtill angav kyrkostyrelsen att en vägran att, som företrädare för det allmänna, viga homosexuella inte heller torde vara att bedöma som diskriminering enligt EG-rätten eller någon av de internationella konventioner som Sverige har ratificerat. ”För att en vigselförrättare inom ett trossamfund ska vara skyldig att förrätta vigsel i berörda fall krävs att vigselförhållandet är förenat med vigselförhållighet för enskilda vigselförrättare.”

I Gudstjänstutskottets betänkande G 2009:2 *Vigsel och äktenskap* diskuterades inte diskrimineringsfrågorna närmare. Utskottet redovisade vad kyrkostyrelsen anfört i sin skrivelse. I sina överväganden menade Gudstjänstutskottet att det går att praktiskt hantera frågor om pars rätt att bli vigda utan att personer blir kränkta. Man menade att detta visade sig genom erfarenheterna av ordningen för välsignelse över registrerat partnerskap liksom önskemål om vigsel där en av eller båda kontrahenterna är fränskild.

Vigselplikt

Frågor om en präst har vigselplikt har diskuterats under lång tid och med olika utgångspunkter och förutsättningar.

I 4 kap. 4 § i äktenskapsbalken (1987:230) i dess lydelse innan kyrka-stat-relationerna ändrades år 2000 angavs att en kvinna och en man som skulle viga inom Svenska kyrkan hade rätt att välja den präst inom kyrkan som de själva önskade och som var villig att viga dem. Vidare gällde enligt äktenskapsbalken att de hade rätt till vigsel i en församling som någon av dem tillhörde. Dessa föreskrifter i äktenskapsbalken motsvarade de ändringar som gjordes i den tidigare giftermålsbalken med i kraftträdande 1976. Tidigare gällde att en församlingspräst hade vigselplikt om en av de blivande makarna tillhörde prästens församling. Vigselplikten var omdiskuterad främst utifrån att vissa präster såg det som felaktigt att viga fränskilda. Kyrkomötet hade gjort flera framställningar till regeringen innan ändringen i giftermålsbalken kom

till stånd. Det hade förekommit ingripande från JO och åtal för tjänstefel för präster som vägrat viga frånskilda. Med ändringen i giftermålsbalken flyttades vigelskyldigheten från den enskilda prästen till Svenska kyrkan. Samtidigt som enskilda prästers vigselplikt upphävdes utfärdade regeringen förordningen (1975:1047) om vigselförrättare i vissa fall. Där angavs att varje domkapitel skulle meddela de förordnanden för vigselförrättare som behövdes för att den rätten till vigsel inom församlingarna i stiftet skulle kunna tillgodoses.

De redovisade bestämmelserna i äktenskapsbalken liksom den nämnda förordningen upphävdes när kyrkoordningen tillkom. I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (CsSkr 1999:3) redogjorde Svenska kyrkans centralstyrelse för de dittills gällande statliga föreskrifterna. Rätten till vigsel i den församling som kvinnan eller mannen tillhör skulle anges i kyrkoordningen. I princip har det inte skett någon ändring av dessa bestämmelser. I 17 kap. 2 § finns övergripande bestämmelser om rätten för den som tillhör Svenska kyrkan att i sin församling bli delaktig av de kyrkliga handlingarna. I 23 kap. 1 a § sägs att den som tillhör Svenska kyrkan har rätt till vigsel i Svenska kyrkans ordning, om inte synnerliga skäl hindrar det. I kyrkoordningsskrivelsen anförde Centralstyrelsen följande om prästs vigselplikt kopplat till att förordningen om vigselförrättare skulle upphävas.

För framtiden får det ankomma på församlingen att svara för att det finns en präst som kan förrätta vigsel för dem som har rätt till detta. Vi ser inga skäl att i kyrkoordningen införa några bestämmelser om prästs skyldighet att viga, vare sig båda, en eller ingen av de blivande makarna tillhör Svenska kyrkan. Detta är en fråga som bör hanteras av kyrkoherden utifrån uppgiften att leda församlingens verksamhet bl.a. såvitt avser gudstjänst.

Frågor kring prästers vigselplikt aktualiserades när 2005 års kyrkomöte införde bestämmelser i kyrkoordningen om välsignelse över registrerat partnerskap och när 2009 års kyrkomöte beslutade om att par av samma kön kan vigas i Svenska kyrkans ordning.

I skrivelsen 2005:9 *Samlevnadsfrågor* finns ett avsnitt om tjänstgöringsskyldighet. Där konstaterade kyrkostyrelsen att det var naturligt att det främst var prästens tjänstgöring som hade diskuterats när det uppstått motsättningar mellan enskilda prästers uppfattning om vad som bör gälla och fastställda regler. Detta eftersom prästen har en särskild roll som ledare i gudstjänsten med ett till prästlöftena knutet ansvar för gudstjänstens innehåll och utformning. Som en utgångspunkt för sina överväganden noterade kyrkostyrelsen att allmänna arbetsrättsliga principer innebär att en anställd i regel är skyldig att fullgöra de arbetsuppgifter han eller hon blir anvisad. Beträffande den i sammanhanget aktuella frågeställningen menade styrelsen att det var angeläget att varje präst själv fick möjlighet att avgöra om han eller hon ville medverka i en välsignelse över ingånget partnerskap.

Det torde inte vara av intresse för det par som handlingen närmast gäller att den leds av en präst som inte gör det av egen vilja och övertygelse. Härtill kommer att det rör sig om ett så begränsat antal tillfällen att det inte är nödvändigt att fördela arbetet på alla församlingens präster.

Kyrkostyrelsen fattade 2006 beslut (SvKB 2006:16) om ordning för välsignelse över registrerat partnerskap. 2 § i de fortfarande gällande bestämmelserna har följande lydelse.

2 § De som har ingått registrerat partnerskap har rätt till välsignelse i den församling som någon av parterna tillhör, om inte synnerliga skäl hindrar det.

Beslutet om rätt till välsignelsehandling fattas av kyrkoherden i den församling där handlingen begärs.

För den som anser att det strider mot hans eller hennes personliga övertygelse föreligger ingen skyldighet att medverka i genomförandet av gudstjänsten.

I kyrkostyrelsens skrivelse 2009:6 *Vigsel och äktenskap* har ett avsnitt rubriken ”Vigselskyldighet”. Där redovisas att det i 4 kap. 3 § i äktenskapsbalken sägs att en präst eller annan behörig vigsselförrättare i ett trossamfund inte är skyldig att förrätta vigsel. Det finns alltså ingen i lag reglerad skyldighet för vigsselförrättare inom ett trossamfund att förrätta någon vigsel. Frågan om en eventuell inomkyrklig vigselskyldighet är inte lagreglerad. På den punkten hänvisade kyrkostyrelsen till vad den anfört om tjänstgöringsskyldighet i skrivelsen 2005:9 *Samlevnadsfrågor*. Ovan har redovisats vad Gudstjänstutskottet anförde på detta område i sitt betänkande G 2009:2 *Vigsel och äktenskap*. Gudstjänstutskottet behandlade det följande året i sitt betänkande G 2010:4 *Riv upp vigselsebeslutet* med ett förslag som innebar att beslutet föregående år om möjlighet till vigsel för par av samma kön skulle rivas upp. Motionen 2010:13 avslogs. I sina kortfattade överväganden påminde Gudstjänstutskottet ”om att det, både i kyrkostyrelsens skrivelse och i kyrkomötets beslut, förra året betonades att det inom Svenska kyrkan ryms olika åsikter när det gäller äktenskapet”.

Kyrkostyrelsens bestämmelser

Kyrkomötet har i några fall delegerat till kyrkostyrelsen att utfärda närmare bestämmelser på ett visst område. Det finns vissa bestämmelser om detta i kyrkoordningen. I 10 kap. 2 § andra stycket i kyrkoordningen sägs att kyrkostyrelsen får besluta närmare bestämmelser när detta särskilt är angivet i kyrkoordningen. Vidare sägs i 2 a § i samma kapitel att ändringar i kyrkoordningen, andra bestämmelser som beslutas av kyrkomötet och bestämmelser som beslutas av kyrkostyrelsen ska meddelas i Svenska kyrkans bestämmelser. När kyrkostyrelsen på delegation från kyrkomötet beslutar om vissa närmare bestämmelser ska de alltså ingå i serien Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB).

Villkor för prästvigning

Det finns inga direkta bestämmelser om villkor för att antas som prästkandidat. Däremot finns bestämmelser dels om vem som domkapitlet kan pröva i prästexamen och om villkor för att vigas till präst. Dessa bestämmelser bör vara av betydelse även när någon ska antas som prästkandidat. I prästexamen får den prövas som har genomgått den utbildning och praktiska tjänstgöring som har fastställts av kyrkostyrelsen och som ska tjänstgöra som präst i stiftet eller inom Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen, 31 kap. 6 § i kyrkoordningen. I 25 kap. 2 § finns bestämmelser för att vigas till något av uppdragen i kyrkans vinningstjänst, nämligen att

- vara döpt och konfirmerad,
- tillhöra Svenska kyrkan, och
- ha förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till uppdrag inom kyrkans vinningstjänst oavsett deras kön.

Diskriminering vid kyrkliga handlingar

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar avslå motion 2015:20.

I motion 2015:20 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utfärda bestämmelser som säkerställer att ingen diskrimineras i samband med kyrkliga handlingar. I motionen sägs att ingen ska riskera att mötas av strukturer eller bemötande som kan uppfattas diskriminerande. Utskottet ställer sig helhjärtat bakom detta.

Motionsförslaget innebär att kyrkomötet i ett direkt beslut utan att det regleras i kyrkoordningen skulle uppdra till kyrkostyrelsen att utfärda bestämmelser med visst angivet syfte. I bakgrundsteckningen har redovisats att det finns bestämmelser i kyrkoordningen om hur kyrkomötet kan delegera till kyrkostyrelsen att på vissa områden utfärda närmare bestämmelser. I 10 kap. 2 § andra stycket sägs att kyrkostyrelsen får besluta närmare bestämmelser när detta särskilt är angivet i kyrkoordningen. Ett uppdrag till kyrkostyrelsen att utfärda närmare bestämmelser ska alltså ges i kyrkoordningen. Det kan sägas vara en reglering av konstitutionell art som kyrkomötet själv har ålagt sig att följa. Ett direkt uppdrag till kyrkostyrelsen vid sidan av kyrkoordningen och på det sätt som föreslås i motionen är alltså inte möjligt. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2015:20 ska avslås.

Villkor för prästvigning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:88.

I motion 2015:88 föreslås dels ett borttagande av ”den samvetsklausul som idag finns för dem som inte vill viga samkönade par”, dels att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att göra vigselplikten till en del i antagningskriterierna till prästkandidat och vigning. Det har vid utskottets överläggningar framgått att det inte är fråga om en vigselplikt i allmänhet utan om en beredskap att viga par av samma kön.

Läronämnden konstaterar i sitt yttrande 2015:12y att 2009 års beslut om vigsel av par av samma kön innebar ett förtydligande av att kyrkan som helhet och inte den enskilda prästen även fortsättningsvis ansvarar för människors tillgång till de kyrkliga handlingarna. Läronämnden ser det därmed som sakligt oriktigt att tala om en ”samvetsklausul”. Utskottet delar detta synsätt och menar att den första att-satsen i motion 2015:88 mot den bakgrunden ska avslås.

Av bakgrundsteckningen framgår att kyrkostyrelsen i skrivelsen 2009:6 *Vigsel och äktenskap* gjorde en hänvisning till vad styrelsen tidigare hade anfört i skrivelsen 2005:9 *Samlevnadsfrågor*. Där fanns ett avsnitt om tjänstgöringsskyldighet vid välsignelse över par som ingått partnerskap. I det sammanhanget noterade kyrkostyrelsen att allmänna arbetsrättsliga principer innebär att en anställd i regel är skyldig att fullgöra de arbetsuppgifter han eller hon blir anvisad. Styrelsen såg det också som angeläget att varje präst själv fick möjlighet att avgöra om han eller hon ville medverka i en välsignelse över ingången partnerskap.

När beslutet fattades om vigsel av par av samma kön betonades att det inom Svenska kyrkan ryms olika åsikter när det gäller äktenskapet. Gudstjänstutskottet skrev följande i sitt av kyrkomötet godkända betänkande G 2009:2 ”Kyrkan har uppdraget att välkomna också par av samma kön till vigsel, men den enskilda prästen kan säga ja eller nej till att leda en sådan gudstjänst.”

Utskottet konstaterar att det i flera sammanhang betonades att Svenska kyrkan kan hårbärgera olika syn på äktenskapet och att detta också ska kunna få praktiska

konsekvenser för enskilda prästers handlingsutrymme. Utskottet ser det som ett avsteg från det som då sades om kyrkomötet nu skulle göra det till ett villkor för prästvigning att säga ja till att viga par av samma kön. Ett sådant beslut riskerar också att få påtagligt negativa konsekvenser för sammanhållning och samtalsklimat inom Svenska kyrkan.

Mot bakgrund av det som utskottet här har anfört föreslås att kyrkomötet avslår motion 2015:88.

Uppsala den 25 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi anser att utskottet skulle beslutat föreslå kyrkomötet att med anledning av motion 2015:88 uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet återkomma med ett förslag till ändring i kyrkoordningen som innebär att det blir ett villkor för prästvigning att ha förklarat sig beredd att förrätta vigsel av par av samma kön.

Anna Ekström, Lars Risberg, Inger Wahlman, Roine Olsson, Britt-Marie Danestig, Margareta Carlenius och Britas Lennart Eriksson

Särskild mening 1

Under utskottets överläggningar angående motionen 2015:88 framkom att frågan om ”vigselplikt” inte hade någon utgångspunkt i praktiska problem eller därpå följande pastorala problem. Tvärtom blev det tydligt att antalet präster som gärna förrättar dessa vigslar idag mer än väl möter den efterfrågan som finns. Vi menar att det är viktigt att detta faktum framgått av betänkandet och beklagar därför att dessa skrivningar ströks i sista stund. Man kan nu istället få intryck av att utskottet inte lyft de frågor som berör pastoral omsorg om vigselpar, utan enbart sökt värna de blivande präster som inte vill viga samkönade par.

Eftersom det alltså inte är ett praktiskt problem att det saknas vigselförrättare för samkönade par handlar de aktuella motionerna om att göra politiska markeringar mot meningsmotståndare, i strid mot uttalade löften från kyrkomötet 2009. Motionerna riskerar också att sprida en oriktig bild av att samkönade par möter motstånd och diskriminering i Svenska kyrkan.

Johanna Andersson och Erik Johansson

Jag instämmer i utskottets avslagsyttrande och vill poängtera vikten av att kyrkans ledning och organisation i stort respekterar den väjningsrätt som präster idag har, från att viga samkönade. Ett avsteg från denna princip och detta löfte som gavs i samband med införandet av samkönade äktenskap, vore högst negativt och anmärkningsvärt. Det skulle leda till stora praktiska svårigheter och en splittrad kyrka.

Frågan om synen på samkönade äktenskap får inte bli avgörande eller ett hinder för nyvigda präster, eller de som är i stånd att söka till prästutbildningen. Respekten för olika syn på äktenskapet måste slås fast. Det måste markeras.

Helena Elmqvist

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:12y

Borttagande av samvetsklausul

Läronämndens yttrande över motion 2015:88

2009 års kyrkomöte beslöt att äktenskap kan ingås mellan två personer av samma kön. I Läronämndens behandling av skrivelse KsSkr 2009:6 framhålls att Svenska kyrkan även efter beslutet kan rymma olika uppfattningar i denna fråga (Ln 2009:12y).

Läronämnden konstaterar att 2009 års beslut innebar ett förtydligande av att kyrkan som helhet och inte den enskilda prästen även fortsättningsvis ansvarar för människors tillgång till de kyrkliga handlingarna. Därmed är det sakligt oriktigt att tala om en ”samvetsklausul”.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannessson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:5

Tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:27 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten för biskopar att söka sig vidare, via andra uppdrag, än att kandidera till ärkebiskop samt motion 2015:59 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en modell med tidsbegränsning av uppdraget som stiftsbiskop. Utskottet framhåller att en tidsbegränsning skulle stå i motsättning med Svenska kyrkans uppfattning om uppdraget som biskop. Kyrkomötet har också vid flera tillfällen avslagit liknande motioner. Utskottet ser inte heller nu någon anledning att göra en annan bedömning utan föreslår att båda motionerna ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:27.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:59.

Motionernas förslag

Motion 2015:27 av Ylva Wahlström m.fl., Biskop i kanske tio år

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten för biskopar att söka sig vidare, via andra uppdrag, än att kandidera till ärkebiskop.

Motion 2015:59 av Niklas Grahn, Tidsbegränsat uppdrag som biskop

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en modell med tidsbegränsning av uppdraget som stiftsbiskop.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2015:27 och 2015:59 i Ln 2015:9y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Sedan år 2000 gäller för biskopar fullt ut den allmänna arbetsrätten samt kollektivavtal. Det är inte möjligt att i kyrkoordningen ha bestämmelser om det som redan är reglerat i lag eller det som är avtalsreglerat. Bestämmelserna om allmänna anställningsvillkor för kyrkligt anställda finns i Kyrkans AB 13. Därigenom ges möjlighet för arbetsgivare och arbetstagare att avtala om tidsbegränsad anställning.

Frågan om tidsbegränsat uppdrag och anställningstid för biskopar har behandlats vid flera tidigare kyrkomöten.

Vid 1991 och 1994 års kyrkomöten avlogs motioner med förslag att tidsbegränsade förordnanden skulle gälla för innehav av tjänst som biskop.

2002 avlog kyrkomötet motionen 2002:8 med förslaget att kyrkomötet skulle införa en tidsbegränsad mandatperiod för biskopar med möjlig förlängning upp till nio år.

Även 2009 avlog kyrkomötet en motion 2009:15. Motionären föreslog att kyrkomötet skulle begränsa biskoparnas tjänstgöringstid till tio år med möjlighet till förlängning i två år, samt att det skulle införas en rättighet för den biskop som så önskar eller behöver få gå i pension innan de tio åren löpt ut.

Genomgående vid ovan nämnda avslag har varit hänvisningar till vad Läronämnden framförde 1991. I tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2009:2 framhöll utskottet den grundsyn på uppdraget som biskop som anförts i Läronämndens yttrande 2009:1y, som hänvisade till yttrandet Ln 1991:3.

Av ålder har vår kyrkas ordning med biskopar betraktats som en Andens gåva till henne. I konsekvens med detta har biskopstjänsten inte setts enbart som ett för viss tid givet uppdrag, vilket upphör eller kan förnyas för en ny period.

Utskottet menade att en tidsbegränsning skulle stå i uppenbar motsättning med Svenska kyrkans uppfattning om uppdraget som biskop. Utskottet avvisade tanken på omval av biskopar och menade att som en konsekvens av detta kunde inte heller bestämmelser om att förlänga tjänsten införas.

Läronämnden har yttrat sig över de till årets kyrkomöte inkomna motionerna om tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop (Ln 2015:9y) med hänvisning till sina tidigare yttranden 2009 och 1991 samt understrukit att ”uppdraget som biskop i Svenska kyrkan är knutet till ett pastoralt ansvar för ett territorialt område. Detta ligger i linje med Läronämndens yttrande Ln 2014:4y där vikten av anknytning till ett stift framhålls.”

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:27.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:59.

I Svenska kyrkan vigs biskopar till tjänst i ett stift och förväntas tjänstgöra där fram till sin pensionering. Detta ger biskoparna en särskild integritet och självständighet i utövandet av uppdraget. En tidsbegränsning av uppdraget som stiftsbiskop men med möjlighet till en förlängning på det sätt som tas upp i motion 2015:59 riskerar att stå i motsättning till detta.

Utskottet menar att det finns mycket goda skäl för den ordning som Svenska kyrkan har idag. I betänkandet TU 2009:2, med anledning av en motion om tidsbegränsning av biskopsuppdraget, framförde utskottet följande: ”Biskopens uppdrag inom kyrkans vigningstjänst är inte en tillfällig tjänst utan ett i princip livsvaraktigt uppdrag och biskoparnas lednings- och tillsynsfunktion (episkopé) är en viktig enhetssymbol. Enligt utskottets mening skulle en tidsbegränsning av detta uppdrag ge det en annan karaktär, främmande för vår kyrkotradition.” Det som utskottet anförde 2009 knyter nära an till det som Läronämnden anför i sitt till detta betänkande bifogade yttrande Ln 2015:9y. Utskottet ser ingen anledning att nu göra

en annan bedömning än den som kyrkomötet 2009 ställde sig bakom när motionen om en tidsbegränsning av biskopens uppdrag avlogs.

TU 2015:5

Läronämnden understryker också att uppdraget som biskop i Svenska kyrkan är knutet till ett pastoralt ansvar för ett territoriellt område. Denna principiella syn på biskopens uppdrag kan inte utan vidare förenas med en ordning där uppdraget som stiftsbiskop tidsbegränsas men biskopsuppdraget ska finnas kvar som ett "nationellt" såsom föreslås i motion 2015:59 eller som "frilansande" enligt motion 2015:27.

Utskottet har utifrån motionerna diskuterat arbetsbördan för biskopar och anser att det på sina håll kan finnas anledning att pröva åtgärder för att ändra på nuvarande situation. Detta är dock inte en uppgift för kyrkomötet utan för varje stift och biskop att, utifrån den situation som råder där, söka anpassa förväntningar och uppgifter så att stiftets biskop har en rimlig arbetsbörda.

Uppsala den 23 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Johanna Andersson, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:9y

Tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop

Läronämndens yttrande över motionerna 2015:27 och 2015:59

Läronämnden har yttrat sig i fråga om biskopstjänst tidigare. I Läronämndens yttrande Ln 2009:1y anför:

När det gäller frågan om begränsning av biskoparnas tjänstgöringstid vill Läronämnden hänvisa till sitt tidigare yttrande i frågan Ln 1991:13. Där framförs att:

”I Svenska kyrkan vigs biskop till ett uppdrag som i princip är livsvaraktigt. Det måste inte nödvändigtvis vara på det sättet. Men det utgör en viktig sida av vår kyrkas sätt att värna om den nödvändiga lednings- och tillsynsfunktionen (episkope). Av ålder har vår kyrkas ordning med biskopar betraktats som en Andens gåva till henne. I konsekvens med detta har biskopstjänsten inte setts enbart såsom ett för viss tid givet uppdrag, vilket upphör eller kan förnyas för en ny period. Att biskopstjänsten är en i princip livsvaraktig tjänst kan också ses som ett uttryck för vad som brukar kallas den dubbla ansvarslinjen och som är en grundläggande princip för Svenska kyrkan.”

Om Svenska kyrkan vill finna andra modeller vad gäller biskoparnas tjänstgöringstid är det nödvändigt att dessa modeller är förenliga med ovanstående grundsyn.

Läronämnden understryker att uppdraget som biskop i Svenska kyrkan är knutet till ett pastoralt ansvar för ett territoriellt område. Detta ligger i linje med Läronämndens yttrande Ln 2014:4y där vikten av anknytning till ett stift framhålls.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:6

Svenska kyrkans kristna identitet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2015:30. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:30, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:30, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:30 av Julia Kronlid och Aron Emilsson, Svenska kyrkans kristna identitet

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att arbeta för att Svenska kyrkan återtar en tydlig kristen identitet.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkan tydligare fokuserar på och prioriterar de fyra grundstenarna gudstjänst, undervisning, mission och diakoni.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:30 i Ln 2015:8y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2015:30 om Svenska kyrkans kristna identitet i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:7, se sidan 3, avseende motion 2014:68 punkterna 1 och 3. Kyrkomötet avslog motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2015:30 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:30.
--

Med stöd av kyrkomötets presidiums beslut om att förenklad motionsbehandling får tillämpas för motion 2015:30 har utskottet beslutat om sådan behandling. Utskottet har inte funnit att något nytt har tillkommit som bör förändra kyrkomötets ställningstagande från 2014 och föreslår att motionen avslås.

Uppsala den 22 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Johanna Andersson, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:8y

Svenska kyrkans identitet

Läronämndens yttrande över motionerna 2015:30 och 2015:108

I Läronämndens yttrande Ln 2014:9y anför:

Svenska kyrkan är en del av Kristi världsvida kyrka. Svenska kyrkan bärs av och bär vidare den apostoliska tron. Detta kommer till uttryck i kyrkoordningens inledning:

”Svenska kyrkan är ett trossamfund som leder sin historia tillbaka till de äldsta kristna församlingarna och deras bekännelse till Kristus. Svenska kyrkans trosarv är den apostoliska tron. (...) Kontinuiteten tillbaka framgår av att den evangelisk-lutherska bekännelsen är grundad i Guds Ord samt innehåller de ekumeniska trosbekännelserna från fornkyrkan och den augsburgska bekännelsen som skrevs inom den odelade västkyrkans ram.”

Identiteten värnas genom att kyrkans förkunnelse med Kristus i centrum, i ord och handling bevarar traditionen genom att aktualisera, tolka och tillämpa den i varje ny tid. Det finns ett nödvändigt samband mellan tradition och förnyelse. Att detta samband vidmakthålls värnas av kyrkan som gemenskap.

Kyrkan är, som det anges i den augsburgska bekännelsen (VII), den gemenskap i vilken evangelium rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas. Detta innebär att vi, på dopets grund, har ett gemensamt ansvar att stå fasta i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Vigningstjänsten och kyrkans tillsynsfunktioner har ett särskilt ansvar.

Läronämnden vill med anledning av motion 2015:108 framhålla att det finns en tillräcklig innehållsbestämning av Svenska kyrkan som ett trossamfund med evangelisk-luthersk bekännelse i kyrkoordningens inledningstexter och bestämmelser. Denna identitet måste tolkas och tillämpas i varje ny tid.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:7

Arbetsgivaransvar i kyrkoordningen m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:32 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen dels att ta fram ett material om arbetsgivarrollen i kyrkorådet inför nästa mandatperiod, dels att se över om kyrkoordningen kan förtydliga kyrkorådets arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar. Utskottet anser att utbildningar och informationsmaterial som gäller kyrkorådets arbetsgivarroll finns i en tillfredsställande omfattning och att kyrkoordningen, samt lagar och kollektivavtal, är tillräckligt tydliga vad gäller kyrkorådets arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar. Utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:32, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:32, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:32 av Björn Andersson och Maria Lagerman, Arbetsgivaransvar i kyrkoordningen m.m.

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett material om arbetsgivarrollen i kyrkorådet inför nästa mandatperiod.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över om kyrkoordningen kan förtydliga kyrkorådets arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar.

Bakgrund

Av 2 kap. 1 § i kyrkoordningen framgår att församlingen ska anställa och avlöna den personal som behövs för församlingens verksamhet. Om en församling ingår i ett pastorat fullgör pastoratet enligt 2 kap. 5 § dessa uppgifter. Kyrkorådet är enligt 4 kap. 1 § församlingens eller pastoratets styrelse och har i denna egenskap arbetsgivaransvar med allt vad som följer av lagar och kollektivavtal. Kyrkorådet har som arbetsgivare enligt 3 kap. arbetsmiljölagen (1977:1160) vidsträckta skyldigheter och ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagare utsätts för ohälsa eller olycksfall.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation företräder församlingar, pastorat och stift när det gäller vissa i kyrkoordningen angivna förhållanden som att ingå kollektivavtal (34 kap. 6 §). Som arbetsgivar- och serviceorganisation erbjuder den rådgivning och utbildningar bland annat i arbetsgivar- och arbetsmiljöfrågor som

vänder sig till både anställda och förtroendevalda, samt ger ut informationsmaterial som gäller dessa frågor.

I samtliga stift erbjöds och genomfördes efter kyrkovalet 2013 utbildningar för förtroendevalda. I flertalet stift fanns utbildningsmoment som gjordes i samverkan med arbetsgivarorganisationen och behandlade kyrkorådets ansvar som arbetsgivare. Bland annat användes studieboken *Uppdrag förtroendevald* (Verbum 2013) som ingående behandlar exempelvis arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar.

När det gäller tydligheten i arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar kan noteras att alla nivåer i Svenska kyrkan från och med 2013 ska fastställa en arbetsordning för sitt styrelsearbete. Av kyrkostyrelsens skrivelse till kyrkomötet *Revision och granskning av Svenska kyrkans verksamhet* (KsSkr 2011:6) framgick att en genomarbetad arbetsordning är grunden för ett gott styrelsearbete och att den också är ett av de grunddokument som verksamhetsgranskningen kontrollerar för att säkerställa att det finns ett fungerande styrelsearbete.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation har tagit fram och distribuerat mallar för arbetsordningar. I dessa klargörs bland annat att det ska finnas en arbetsmiljöpolicy och att kyrkorådet ska fastställa, göra känt och följa upp dokument om fördelning av arbetsmiljöuppgifter. Arbetsmiljöverket och arbetsgivarorganisationen tillhandahåller på sina webbplatser förslag till mallar och rutiner för arbetsmiljöarbetet.

Kyrkomötet har tidigare behandlat en motion 2008:11 om att initiera en för Svenska kyrkan gemensam utbildning för alla ledare med arbetsgivaransvar. Tillsyns- och uppdragsutskottet angav i sitt betänkande TU 2008:2 att det inte är en uppgift för kyrkostyrelsen att anordna utbildningar för de kyrkliga arbetsgivarna och föreslog därför att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:32, punkt 1 och 2.

Varje kyrkoråd i Svenska kyrkan är arbetsgivare för ett större eller mindre antal anställda. Enligt utskottets mening är kyrkoordningen samt lagar och kollektivavtal tillräckligt tydliga vad gäller kyrkorådets ansvar i detta avseende. För att såväl nya som erfarna ledamöter i kyrkoråd ska ha förutsättningar att på ett bra sätt kunna utföra sitt uppdrag som arbetsgivare, bedriver Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation en omfattande fortbildningsverksamhet samt utarbetar informationsmaterial och mallar. Enligt utskottets mening innebär nämnda utbildnings- och informationsverksamhet att det som motionärerna efterfrågar angående material om arbetsgivarrollen i kyrkorådet i huvudsak redan bör vara tillgodosett för församlingar och pastorat.

Vad gäller kyrkostyrelsens möjligheter att ta fram ytterligare material för kyrkliga arbetsgivare vill utskottet framhålla att den arbetsfördelning mellan Svenska kyrkan och dess arbetsgivarorganisation som kyrkoordningen pekar ut innebär att det primärt är hos den senare som stödet i arbetsgivarfrågor finns. Stiftens kompletterar detta stöd framför allt i anslutning till genomförda kyrkoval då det finns nyvalda ledamöter, genom att inom ramen för tillsyn och främjande uppmärksamma kyrkoråden på deras ansvar som arbetsgivare och genom att tillhandahålla viss information och utbildning.

Med det anförda anser utskottet att motionen bör avslås i sin helhet.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Johanna Andersson, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:8

Sanktionsavgift i domkapitlet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:33 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att införa sanktionsavgifter i domkapitlet. Utskottet konstaterar att kyrkomötet i flera tidigare beslut har ansett att en ordning med sanktionsavgifter mot församlingar och pastorat inte överensstämmer med grundprinciperna för sammanhållningen inom kyrkan. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:33.

Motionens förslag

Motion 2015:33 av Björn Andersson och Maria Lagerman, Sanktionsavgift i domkapitlet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att införa sanktionsavgifter i domkapitlet.

Bakgrund

I 6 kap 8 § i kyrkoordningen anges att det i varje stift ska finnas ett domkapitel som självständigt ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Domkapitlet har en utpräglad funktion som tillsynsorgan (CsSkr 1999:3 s. 2–137). Bland domkapitlets uppgifter finns, som en del av stiftet, tillsyn över verksamheten i stiftets församlingar och pastorat (57 kap. 1 § i kyrkoordningen). Tillsynen innefattar i första hand råd, stöd och annan hjälp vid sidan av granskning och ingripanden. Ett exempel på tillsynsfunktionen är att domkapitlet utfärdar församlingsinstruktionen, som församlingen, eller pastoratet med sina församlingar, sedan är bunden att följa i sin verksamhet (57 kap. 6 §).

För det fall en församling inte följer ett domkapitels beslut i en tillsynsfråga, finns det i kyrkoordningen inte några sanktionsmedel utöver stiftstyrelsens möjlighet att sammanlägga församlingar eller pastorat (37 kap. 6 §).

I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte återfinns kommentarer om möjligheterna till åtgärder om en församling inte följer ett tillsynsorgans beslut (CsSkr 1999:3 s. 2–314).

I extrema fall, t.ex. när en församling har upphört att vara församling eller när kyrkans lära eller ordning eller allmän svensk lag på mer flagrant sättts åt sidan, kan tillsynsorganet oavsett tillsynsform ta initiativ till en indelningsförändring. /.../ Ett tillsynsärende som formellt avslutas med ett konstaterande, att det inte föreligger förutsättningar att vidta någon åtgärd kan emellertid kombineras med en motivering som kan innehålla goda råd och vägledande uttalanden, även av kritisk natur. Denna form av vägledande uttalanden utnyttjas av flera statliga tillsynsmyndigheter, bl.a. JO.

Det är självfallet också så, vilket vi har påpekat tidigare, att Svenska kyrkan som ett självständigt trossamfund, i likhet med ideella föreningar av annat slag, i grunden bygger på att det finns samförstånd och lojalitet från alla dem som deltar i verksamheten och en gemensam vilja att verka till det bästa för det som är trossamfundets uppgift.

I samma skrivelse redovisades även förslaget till inomkyrkligt utjämningssystem och då behandlades den principiella frågan om det ska kunna användas i sanktionssyfte, t.ex. när det gäller en församlings efterlevnad av kyrkans bestämmelser (CsSkr 1999:3 s. 2–279).

Det kan konstateras att det redan idag är möjligt – och förekommer – att t.ex. extra utjämningsbidrag och strukturbidrag i viss utsträckning kopplas till olika villkor. Dessa möjligheter bör kvarstå. Några särskilda bestämmelser om detta i kyrkoordningen fordras dock inte.

Kyrkomötet har även senare behandlat frågor om kyrkans rättssystem och verktyg för tillsynsuppdraget vid medvetna brott mot kyrkoordningens bestämmelser. Motioner på detta område har behandlats i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden TU 2000:16 *Kyrkomötets sanktionsmöjligheter*, motion 2003:8 *Domkapitlets möjligheter till effektiv tillsyn*, motion 2007:4 *Vissa frågor om kyrkoordningens ställning och efterlevnad*, motion 2011:15 *Verktyg för tillsyn*.

Vid 2007 års kyrkomöte behandlades frågan om sanktioner i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2007:4. Utskottet skriver följande.

Vi menar att avgörande för kyrkoordningens ställning och efterlevnad är att såväl anställda som förtroendevalda känner lojalitet med fattade beslut och tar det ansvar de har enligt kyrkoordningen. I stället för att införa ytterligare sanktioner bör kyrkoordningens ställning kunna stärkas genom mer information och flera utbildningsinsatser. I en organisation som man tillhör av fri vilja och där vi kommit överens om en gemensam stadga saknas det skäl för att införa sanktioner.

2011 uttalade Tillsyns- och uppdragsutskottet att det vid flera tillfällen haft att behandla motioner med förslag om att det borde finnas ytterligare sanktionsmöjligheter när det brister i efterlevnaden av kyrkoordningen, men att det i regel torde ha varit enstaka händelser av negativ art som lett till motionerna. Utskottet pekade på att det som dominerar är viljan att följa det gemensamma regelsystemet och att hitta goda lösningar på uppkommande problem. Utskottet hänvisade till den s.k. Demokratiutredningen som 2008 lade fram sitt betänkande *Styra och leda* (SKU 2008:1). Demokratiutredningen var tveksam till om ekonomiska sanktioner och indelningsändringar är lämpliga verktyg för att åstadkomma efterlevnad av kyrkoordningen varför inga förslag om sanktionen lades fram i betänkandet. Såväl

kyrkostyrelsen (KsSkr 2009:5) som Organisationsutskottet (O 2009:1) ställde sig bakom det förslaget och motiverade sitt ställningstagande på följande sätt.

TU 2015:8

I likhet med kyrkostyrelsen finner utskottet inte skäl att föreslå införandet av någon form av sanktioner i kyrkoordningen mot en församling eller samfällighet som inte rättar sig efter ett beslut av domkapitlet eller Svenska kyrkans överklagandenämnd. Den ordning som istället föreslås för uppföljningen av ett upphävt beslut utan några inslag av sanktioner är enligt utskottets uppfattning ett bättre alternativ. Utskottet biträder därför kyrkostyrelsens förslag i denna del. (O 2009:1 s. 18)

Kyrkomötet beslutade enligt kyrkostyrelsens och utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:33.
--

Det kan uppstå situationer när sanktionsmöjligheter för domkapitlet gentemot församlingar och pastorat efterfrågas. Kyrkoordningen bygger på att det finns en lojalitet och solidaritet inom Svenska kyrkan som innebär att beslut som fattas blir respekterade. När så inte är fallet kan avsaknaden av sanktionsmöjligheter framstå som en brist i kyrkoordningen.

Kyrkomötet har, som framgår av bakgrunden ovan, vid ett flertal tillfällen behandlat motioner som liknar den nu aktuella. Kyrkomötet har i sina tidigare beslut ansett att en ordning med sanktionsmöjligheter mot församlingar och pastorat inte överensstämmer med grundprinciperna för sammanhållningen inom kyrkan. Tidigare motioner om att införa sanktioner har genomgående avslagits. Utskottet anser att inte heller nu bör möjligheten till sanktionsavgifter eller andra sanktioner utredas. Kyrkoordningen utgår från att de beslut som domkapitel och överklagandenämnd fattar också följs av de församlingar och pastorat som berörs, vilket också sker i de allra flesta fall. Att det ändå förekommer att församlingar och pastorat inte rättar sig efter beslut ser utskottet allvarligt på, men menar att svaret på detta inte kan vara att införa sanktioner.

Utskottet vill framhålla den reglering som infördes av kyrkomötet 2009 i kyrkoordningens 57 kapitel 20 §. Däri anges vad som ska ske när ett beslut har upphävts och är tillämplig bland annat i de fall när domkapitlet har upphävt beslut som har fattats i församling eller pastorat. Bestämmelsen ålägger församlingen eller pastoratet att skyndsamt vidta rättelse i den utsträckning som det är möjligt och att inom tre månader meddela domkapitlet vilka åtgärder som har vidtagits. Enligt utskottets mening har kyrkoordningens utgångspunkt som är lojalitet med fattade beslut därigenom bibehållits, samtidigt som domkapitlet har fått ett tydligt verktyg för att kunna följa upp åtgärderna efter att ett beslut har upphävts.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Johanna Andersson, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:9

Medarbetarundersökning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:35 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen dels att genomföra en undersökning av hur Svenska kyrkans präster och kyrkoherdar ser på sin arbetsmiljö och sina karriärmöjligheter beroende på fromhetsinriktning, dels att ta fram en modell för hur denna undersökning och kartläggning skulle kunna gå till. Utskottet anser att det inte är en uppgift för kyrkostyrelsen att genomföra generella medarbetarundersökningar exempelvis rörande arbetsmiljö och karriärmöjligheter. Det är den lokala arbetsgivaren som har ansvar för arbetsmiljön och därmed vid behov ska vidta åtgärder för att förbättra denna. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:35, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:35, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:35 av Aron Emilsson och Julia Kronlid, Medarbetarundersökning

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en undersökning av hur Svenska kyrkans präster och kyrkoherdar ser på sin arbetsmiljö och karriärmöjligheter beroende på fromhetsinriktning.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en modell för hur denna undersökning och kartläggning skulle kunna gå till, med intentionen i motionens motivtext.

Bakgrund

Enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) åligger det en arbetsgivare att vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. Vidare har arbetsgivaren skyldighet att systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten samt att anpassa arbetsförhållanden till människors olika förutsättningar. För präster och andra anställda i församlingar och pastorat är det kyrkorådet i egenskap av styrelse (4 kap. 1 § i kyrkoordningen) som är arbetsgivare och har arbetsmiljöansvaret.

Som en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet genomför många arbetsgivare psykosociala undersökningar som speglar hur de anställdas arbetsmiljö ser ut på lokal nivå dvs. i församlingen eller pastoratet.

Inom ramen för sitt tillsynsansvar och uppdraget som *pastor pastorum* har flera biskopar bett prästerna i sitt stift att beskriva sin situation, beskrivningar som kan inkludera såväl arbetsmiljö som uppfattade karriärmöjligheter.

Arbetsmiljön i Svenska kyrkan har även blivit föremål för övergripande undersökningar av bland annat Arbetsmiljöverket och Saco, Sveriges akademikers centralorganisation.

Den senaste större tillsynen av Svenska kyrkan från Arbetsmiljöverket gjordes 2007 och utmynnade i Arbetsmiljöverkets Rapport 2007:3. Tillsynens syfte var att få igång ett väl fungerande förebyggande arbetsmiljöarbete inom Svenska kyrkan och med det minska de akuta insatserna från Arbetsmiljöverket. Enligt rapporten fanns vissa problem som kännetecknade arbetsmiljön inom Svenska kyrkan. Många av dessa menade Arbetsmiljöverket att man kunde komma tillrätta med, men det förutsatte ett aktivt lokalt arbetsmiljöarbete. En rad strukturella orsaker till arbetsmiljöproblemen man fann handlade om otydlighet i organisationsstrukturen, t.ex. otydligt ledarskap och ansvarsfördelning, ett stort antal förtroendevalda, bristande kunskaper i bland annat arbetsmiljö och arbetsledning, små organisatoriska enheter med sina begränsningar.

Den undersökning som Saco gjorde 2009, *Hälsa och arbete*, visade inom Svenska kyrkan en anmärkningsvärt hög andel långtidssjukskrivna på grund av utmattingssyndrom, depression eller stress. Det fanns dock en viss osäkerhet kring de uppmätta värdena på grund av att kyrkan är en förhållandevis liten sektor med relativt få anställda, och det kunde inte uteslutas att den faktiska andelen långtidssjukskrivna låg på samma nivå som för den offentliga sektorn.

Arbetsmiljöverkets tillsyn och Sacos undersökning omfattade arbetsmiljön i stort och alltså inte enbart prästerna. Några reflektioner utifrån de medverkandes fromhetsinriktning återfinns inte i rapporterna.

I rapporten *Kyrkan är nog en lite speciell arbetsplats* redovisades 2013 ett forskningsprojekt som undersökt arbetsmiljön inom Svenska kyrkan och tre andra kristna samfund. Projektet utgick från Universitetssjukhuset i Örebro och omfattade samtliga anställda inom samfunden i fyra län i Mellansverige. En slutsats av undersökningen var att långtidssjukfrånvaron inom samfunden inte skiljer sig från sjukfrånvaron hos andra i arbetskraften i övriga samhället. Undersökningen visade också att det finns en relativt stor grupp av samfundsanställda som upplever att det finns en skillnad mellan dem och deras församling på skalan teologiskt liberal/konservativ. Dessa har mycket större risk att uppleva en dålig arbetsmiljö än andra anställda och riskerar längre sjukskrivningsperioder.

Kyrkomötet avslöt 2003 en motion 2003:80 om att utreda eventuell förekomst av diskriminering av erkända inomkyrkliga fromhetsriktningar (TU 2003:16). Som bakgrund till beslutet fanns en redogörelse för åtgärder som hade vidtagits med anledning av 2001 års kyrkomötes bifall till Ekumenikutskottets betänkande 2001:6 *Minoriteternas fortsatta ställning i Svenska kyrkan*. Åtgärderna bestod i huvudsak av samtal och dialoggrupper.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:35.

Utskottet anser att det inte är en uppgift för kyrkostyrelsen att genomföra generella medarbetarundersökningar för att besvara specifika frågor, exempelvis hur präster i Svenska kyrkan uppfattar sina karriärmöjligheter.

Det är utskottets mening att alla nivåer inom Svenska kyrkan ska verka för en god arbetsmiljö för samtliga medarbetare, oavsett deras fromhetsinriktning. Arbetsmiljöansvaret finns dock i sin helhet hos den lokala arbetsgivaren och det är inte möjligt för någon annan än arbetsgivaren att vidta konkreta åtgärder för att förbättra arbetsmiljön på en arbetsplats.

Utskottet anser även att en generell medarbetarundersökning av det slag som föreslås i motionen, för det fall den skulle påvisa ett negativt resultat vad gäller arbetsmiljön, inte har förutsättningar att leda till åtgärder på de enskilda arbetsplatserna. Mot bakgrund av detta anser utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 24 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Catharina Erdtman, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Britta Broman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Johanna Andersson, Kent Karlsson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist och Satu Rekola.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Jag instämmer i motionens intentioner och mening och anser att den borde ha bifallits. Naturligtvis är arbetsmiljöfrågor ofta en stiftsfråga eller framför allt en lokal pastoral fråga. Samtidigt är frågan och oron över arbetsmiljö och karriärmöjligheter beroende på t.ex. fromhetsinriktning ett nationellt problem i vår samtid. Även om kyrkostyrelsen inte skulle hålla i alla delar av en sådan undersökning, är det viktigt att den nationella nivån initierar en undersökning och en modell för detta arbete.

Helena Elmqvist

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:10

Bejakade dokument

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som rör bestämmelserna i 1 kap. 1 § i kyrkoordningen om ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”. I motion 2015:53 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att ta fram en ordning för bejakande av dokument och i motion 2015:82 att kyrkostyrelsen ska utreda frågor om bejakade dokument normerande karaktär. Tillsyns- och uppdragsutskottet framhåller att termen ”bejakade dokument” pekar på att det är fråga om dokument som tas emot och bejakas inom kyrkan som uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Någon särskild beslutsordning för sådana dokument behöver inte finnas. Vidare noterar utskottet att när bestämmelserna om ”bejakade dokument” infördes framhölls att dokument av detta slag inte kan läggas till grund för att pröva om den som har uppdrag inom kyrkans vinningstjänst har övergivit Svenska kyrkans lära. Utskottet föreslår att båda motionerna avslås men pekar också på behovet av fortsatt teologisk reflexion kring hur olika lärodokument ska uppfattas.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:53.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:82.

Motionernas förslag

Motion 2015:53 av Dan Sarkar, Ordning för bejakande av dokument

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en ordning för bejakande av dokument.

Motion 2015:82 av Tomas Jansson m.fl., Normerande dokument för Svenska kyrkans bekännelse

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om innebörden i att andra av Svenska kyrkan bejakade dokument är av normerande karaktär för vår tro, bekännelse och lära.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:53 i yttrandet Ln 2015:10y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Tillkomsten av bestämmelserna om bejakade dokument

I 1 kap. 1 § i kyrkoordningen finns en bestämmelse av Svenska kyrkan som evangelisk-lutherskt trossamfund. Det som står där överensstämmer i stor utsträckning med den grundläggande lärobestämningen i 1686 års kyrkolag. Bestämmelsen i kyrkoordningen övertogs ordagrant från en tidigare kyrklig kungörelse beslutad av 1992 års kyrkomöte när 1686 års kyrkolag ersattes av en ny kyrkolag. Kyrkomötet kunde utnyttja sin kompetens sedan tio år att fatta beslut om Svenska kyrkans lära.

En förändring i förhållande till det som angavs i 1686 års kyrkolag är att det i den kyrkliga kungörelsen och nu i kyrkoordningen sägs att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära ”är förklarad och kommenterad /---/ i andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”. Den förändringen var mer omdiskuterad när den först tillkom än när kyrkoordningen beslutades. Det var 89 procent av remissinstanserna som svarade ja på frågan om bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära i sin helhet kunde fastställas av kyrkomötet.

När den kyrkliga kungörelsen utfärdades 1992 hade Svenska kyrkans centralstyrelse i sin skrivelse (CsSkr 1992:4) *Svenska kyrkans grundläggande dokument avseende tro, bekännelse och lära* föreslagit att det skulle talas om ”andra av Svenska kyrkan antagna dokument”. En annan formulering fanns i det utredningsförslag som utgjorde utgångspunkten för Centralstyrelsens förslag. Centralstyrelsen angav dock att den med en majoritet av remissinstanserna delade en positiv syn på att ”ge uttryck åt den även efter 1500-talet fortgående bekännelseprocessen, både som tillkomstprocess och receptionsprocess, varvid, såsom flera remissinstanser påpekat, inte minst det sistnämnda är av vikt. Det är i första hand inte fråga om dokument som tillkommit i en godkänd beslutsprocess utan om sådana som till följd av bruket av dem *visat sig vara* förklaringar och kommentarer till vår kyrkas tro, bekännelse och lära och samtidigt har ställning av officiella texter.”

Som de viktigaste kriterierna för att ett dokument ska kunna bidra till kyrkans självförståelse angående tro, bekännelse och lära angav Centralstyrelsen att det skulle vara teologiskt riktningssgivande för Svenska kyrkan, ange ämnesmässig fördjupning och vara sakligt förtydligande. Utifrån dessa kriterier gav Centralstyrelsen exempel på några olika slag av dokument som med styrelsens terminologi hade karaktären som ”antagna dokument”. Centralstyrelsen angav att fler exempel skulle kunna ges men menade att det skulle vara förfelat att försöka göra en fullständig uppräkningslista. ”Svenska kyrkans bekännelseutveckling kan och får inte avslutas. Den skall fortgå som hittills. Nya dokument kan därför i framtiden läggas till de nämnda exemplen.”

För beredningen av Centralstyrelsens skrivelse inför kyrkomötets beslut svarade Andra kyrkolagsutskottet. I sitt betänkande 2KL 1992:1 konstaterade utskottet att syftet med skrivningen om ”andra av Svenska kyrkan antagna dokument” var att visa att bekännelsen är en levande storhet och bekännelseutvecklingen kontinuerlig. Utskottet ansåg det angeläget att detta kom till uttryck i det som fastställdes beträffande Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Den [av Centralstyrelsen] valda formuleringen är dock inte helt lyckad. Mot denna bakgrund anser utskottet att det är mindre lämpligt att använda ordet ”antagen” i detta sammanhang. Ordet leder tanken till en formell beslutsprocess av något slag. Det är emellertid inte detta som åsyftas här. Egentligen handlar det om en mottagningsprocess. Alternativen ”bejakad” eller ”mottagen” svarar, enligt utskottets mening,

bättre mot detta förhållande. Utskottet föreslår ordet ”bejakad” eftersom detta markerar att här är fråga om en innehållslig mottagningsprocess.

Andra kyrkolagsutskottet pekade på att en funktion för bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära är att utgöra en grund för att avgöra om en präst eller biskop hade brutit mot sina vagningslöften. Samma utskott hade året innan (2KL 1991:1) framhållit att det måste finnas en preciserad rättsgrundsats för att avgöra om en präst bekänner Svenska kyrkans lära. Utskottet framhöll som sin bestämda mening, att ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument” inte kan åberopas vid prövningen av om en präst eller biskop i lärohänseende har brutit mot avlagda vagningslöften.

Kyrkoordningen

Som tidigare har noterats fördes samma bestämmelser om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära som fanns i den kyrkliga kungörelsen från 1992 in i kyrkoordningen när denna fastställdes av 1999 års kyrkomöte. Några remissinstanser hade synpunkter på skrivningen om ”andra bejakade dokument” när förslaget till kyrkoordning remissbehandlades. I kyrkoordningsskrivelsen (CsSkr 1999:3) angav Svenska kyrkans centralstyrelse att om några nya dokument ska antas som förklarar och kommenterar Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära är det kyrkomötet som har att slutligt fatta ett sådant beslut. I linje med vad som sagts vid 1992 års kyrkomöte konstaterade man att det är fråga om mer än en beslutsordning när det talas om ”av Svenska kyrkan bejakade dokument”.

Det måste vara fråga om dokument som accepterats på ett brett plan inom Svenska kyrkan och där ett beslut snarast får karaktären av att formellt bekräfta detta förhållande. Detta kan gälla olika slags dokument, t.ex. ett biskopsbrev som fått denna ställning.

När 1999 års kyrkomöte behandlade kyrkoordningen fanns en motion (1999:159) med förslag om att den sista raden om bejakade dokument i 1 kap. 1 § skulle utgå. I sitt betänkande 2KL 1999:1 *Kyrkoordning för Svenska kyrkan* noterade Andra kyrkolagsutskottet att Centralstyrelsen i kyrkoordningsskrivelsen hade angett att det behövs en fortsatt teologisk reflexion och lärutveckling med samtal om hur de olika lärodokumenterna ska uppfattas. ”I det sammanhanget bör inte minst frågorna kring de i paragrafens sista rad nämnda ’andra av Svenska kyrkan bejakade dokument’ belysas. Detta uppmärksammades redan när 1992 års kyrkomöte antog den kungörelse som nu förts in som en portalparagraf i kyrkoordningen.”

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2015:53 och 2015:82.

I detta betänkande behandlas två motioner som på olika sätt tar upp frågor om det som sägs i 1 kap. 1 § i kyrkoordningen om att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära är förklarad och kommenterad i ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”. I bakgrundsteckningen redovisas tillkomsten av denna del av kyrkoordningens bestämmelser om Svenska kyrkan som evangelisk-lutherskt trossamfund. Tillsyns- och uppdragsutskottet vill här, med anknytning till vad som sades när kyrkoordningen tillkom och vad Läronämnden anfört, utveckla vad utskottet menar ligger i begreppet ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”.

Svenska kyrkans grundläggande dokument avseende tro, bekännelse och lära anges i 1 kap. 1 § i en bestämd ordning. Först de bibliska skrifterna som har en särställning som *norma normans* (den normerande normen). Därefter de tre fornkyrkliga och allmänkyrkliga trosbekännelser som jämte Augsburgska bekännelsen sammanfattar tron, bekännelsen och läran. Genom Uppsala mötes beslut 1593, som innebar det slutliga bekräftandet av reformationen, bejakades och erkändes Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Slutligen anges att tron, bekännelsen och läran är förklarad och kommenterad i Konkordieboken, som rymmer flera dokument från 1500-talets reformation, men även i andra av Svenska kyrkan bejakade dokument.

I förarbetena till kyrkoordningen sågs det som nödvändigt att en bestämning av Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära ger uttryck för att den levande tron måste stå i dialog med och ge svar på sin tids frågor. Grunden är alltid det bibliska budskapet om Jesus Kristus, hans liv, död och uppståndelse. Reformationstidens skrifter är tillkomna i en bestämd historisk situation och bär prägel av detta. När Svenska kyrkan som ett evangelisk-lutherskt trossamfund ska göra reda för sin tro, bekännelse och lära är det inte möjligt att endast hänvisa till dokument från 1500-talet. Det en gång givna måste uttryckas på nytt. Detta behöver framgå i kyrkoordningens bestämmelser. Dessa förhållanden utgjorde motiv för att säga att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära förklaras och kommenteras även i ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”.

I det till detta betänkande bifogade läronämndsytttrandet 2015:10y framhålls att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära primärt växer fram i gudstjänst och liv och att denna process ”avsätter bekännelsedokument av varierande vikt”. Citatet är hämtat från ett tidigare yttrande från Läronämnden, avgivet när begreppet ”bejakade dokument” infördes i bestämmelserna om tro, bekännelse och lära. Ur kyrkans fortsatta gudstjänstfirande och liv växer fram nya dokument vilka utifrån sin tids förutsättningar förklarar och kommenterar Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Att dokument blir bejakade är inte i första hand fråga om ett formellt beslutsförfarande utan om att de tas emot och känns igen på ett bredare plan inom kyrkan som uttryck för tron, bekännelsen och läran. Det kan ske t.ex. när psalmer brukas i gudstjänsten eller när teologiska dokument av skilda slag används som auktoritativa uttryck för vad Svenska kyrkan står för.

När bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära beslutades konstaterade man att det inte fanns några dokument som genom särskilda beslut hade givits ställning som ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”. Detta konstaterande gäller alltså. I förarbetena till kyrkoordningen gavs dock exempel på vilken typ av dokument som det kan vara fråga om. I den i bakgrunden nämnda skrivelsen till 1992 års kyrkomöte lyftes som exempel på dokument av detta slag fram följande: 1878 års katekesutveckling, den text angående synen på kyrkans ämbete som lades till grund för överläggningarna om nattvardsgemenskap med Church of England i Uppsala 1909, uttalanden av grundläggande lärokaraktär som Svenska kyrkan bejakat som medlemskyrka i Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet, 1985 års kyrkomötes svar på det ekumeniska dokumentet ”Dop, nattvard, ämbete” och biskopsbrevet ”Biskop, präst och diakon i Svenska kyrkan”. Utskottet menar att även andra biskopsbrev genom sitt bruk kan få ställning som bejakade dokument. Detta kan också gälla beträffande nya ställningstaganden i ekumeniska dialoger som gjorts efter att svaret avgavs på ”Dop, nattvard, ämbete”.

I motion 2015:53 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att ta fram en ordning för bejakande av dokument. Tillsyns- och uppdragsutskottet menar att ett sådant uppdrag inte bör ges. En särskild beslutsordning ger inte uttryck för det som enligt utskottet är den egentliga innebörden i ”bejakade” dokument. I den utsträck-

ning det är fråga om att fatta direkta beslut om för hela Svenska kyrkan gällande bestämmelser och dokument står det enligt utskottets mening redan klart att detta är en uppgift för kyrkomötet. Som framgår av bakgrundsteckningen framhölls detta också av Svenska kyrkans centralstyrelse i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte. För beslut i frågor som avser Svenska kyrkans lära finns särskilda bestämmelser i kyrkoordningen, 11 kap. 17 och 18 §§. Dessa bestämmelser innebär att Läronämnden och biskoparna har givits en särskild ställning vid sådana beslut.

I motion 2015:82 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda innebörden av att andra av Svenska kyrkan bejakade dokument ”är av normerande karaktär för vår tro bekännelse och lära”. I motionen ställs frågor om ”exakt vilka dokument” det är fråga om och om ”exakt i vilken mening” de är normerande för vår kyrka. I begreppet ”bejakade” dokument ligger primärt att det är fråga om sådana dokument som inom kyrkan har tagits emot som uttryck för dess tro. En definitiv precisering av vilka dokument det är fråga om kräver att det fattas beslut på ett sätt som står i motsättning till den öppnare och mindre avgränsande hållning som bestämmelserna om ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument” ger uttryck för. På en punkt har det, som framgår av bakgrundsteckningen, gjorts ett ställningstagande i fråga om sådana dokument normerande karaktär. Det har framhållits att sådana dokument inte kan åberopas vid prövningen av om en präst eller biskop i lärohänseende har brutit mot avlagda vigningslöften.

Med viss koppling till det som tas upp i motion 2015:82 vill utskottet lyfta fram det som redovisas avslutningsvis i bakgrundsteckningen. Där sägs att det behövs en fortsatt teologisk reflexion och läroutveckling med samtal om hur de olika lärodokumenterna i bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära ska uppfattas. I en sådan process måste ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument” behandlas men inte bara dessa. I en skrivelse till 1993 års kyrkomöte, där resultatet av det bekännelsearbete som hade pågått 1983–1993 redovisades, lades fram förslag om inrättandet av Svenska kyrkans teologiska kommitté. Utskottet ser det som naturligt att det är den teologiska kommittén och inte kyrkostyrelsen som är det organ som svarar för arbetet med den fortsatta teologiska reflexionen kring de olika lärodokumenterna. Det som här sägs har också en koppling till de frågor som utskottet behandlar i betänkandet TU 2015:16 om arbetet med bekännelsefrågor och den evangelisk-lutherska identiteten.

Mot bakgrund av det som här anförts föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionerna 2015:53 och 2015:82.

Uppsala den 25 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson,

TU 2015:10

Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag anser att utskottet skulle beslutat föreslå kyrkomötet att med anledning av motion 2015:82 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att belysa vilka dokument Svenska kyrkan bejakar.

Anna Ekström

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:10y

Ordning för bejakande av dokument

Läronämndens yttrande över motion 2015:53

Som framgår av 1 kap. 1 § i kyrkoordningen växer Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära primärt fram i gudstjänst och liv. Denna process ”avsätter bekännelsedokument av varierande vikt” (Ln 1992:8). Dokument som uttrycker Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära bejakas därför på skilda sätt och av olika beslutande organ inom Svenska kyrkan. Bland annat kan kyrkomötet besluta att bejaka specifika dokument (se Ln 2014:10y).

Dokument av bekännelsekaraktär växer alltså fram, antas och bejakas på flera olika sätt i vår kyrka. Det är därför inte nödvändigt i en evangelisk-luthersk kyrka att ha endast en ordning för bejakande av dokument.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannessson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:11

Domkapitlets handläggning av vissa tillsynsärenden

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som tar upp olika frågor som rör domkapitlets handläggning av vissa tillsynsärenden. I motion 2015:63 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda gällande regleringar för disciplinära ärenden och föreslå förändringar som gör det möjligt för personer i vinningstjänsten att anmäla sig själva och få sin sak utredd och prövad. Utskottet konstaterar att inget hindrar att någon anmäler sig själv men menar att det inte ska finnas någon rätt att få sin sak utredd och prövad. Vilka åtgärder som bör vidtas i ett visst ärende är en fråga för tillsynsorganet. Utskottet föreslår att motion 2015:63 avslås.

I motion 2015:101 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att se över regelverket för domkapitlen beträffande krav på utredning även för dem som på eget initiativ förklaras obehöriga att utöva uppdrag som präst eller diakon. Utskottet redovisar att det redan finns beslut hos kyrkostyrelsen om åtgärder i linje med vad som föreslås i motionen. Utskottet menar att kyrkomötet ska besluta att motionen är besvarad med vad utskottet har anfört.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:63.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:101 är besvarad med vad utskottet har anfört.

Motionernas förslag

Motion 2015:63 av Axel W Karlsson, Öppna möjligheten att anmäla sig själv som tillsynsärende

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda gällande regleringar för disciplinära ärenden och föreslå förändringar som gör det möjligt för personer i vinningstjänsten, som står under kyrkans disciplinära tillsyn, att anmäla sig själva som ett tillsynsärende och få sin sak utredd och prövad.

Motion 2015:101 av Ingrid Smittsarve och Peder Fohlin, Ämbetsbärare som avsäger sig präst- eller diakonämbetet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över regelverket för domkapitlen beträffande krav på utredning även för de ämbetsbärare som på egen begäran avsäger sig präst- eller diakonämbetet.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:101 i Ln 2015:13y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Det ingår i stiftets grundläggande uppgift att utöva tillsyn. I 57 kap.1 § anges vad som ingår i denna tillsyn. I första hand nämns råd, stöd och hjälp på olika områden. Det finns också uppgifter som har en mer granskande och kontrollerande karaktär. Hit hör biskopens och domkapitlets granskning av hur präster och diakoner utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vagningslöften samt prövning av prästers och diakoners behörighet att utöva kyrkans vagningsstjänst.

Det är ett ansvar för stiftet att ta initiativ och vidta de åtgärder som krävs för att dess grundläggande uppgift och därmed även tillsynen ska ske på ett tillfredsställande sätt. Det finns för vissa former av tillsyn i mer specifik mening närmare bestämmelser i kyrkoordningen. Det gäller bl.a. för sådana ärenden som kan leda till mer ingripande åtgärder gentemot enskilda präster och diakoner såsom utfärdande av skriftlig erinran, beslut om prövotid eller beslut att förklara en präst eller diakon obehörig att utöva kyrkans vagningsstjänst.

För den form av tillsyn som beslutsprövningen utgör är det i 57 kap. 8 § angivet vem som kan begära prövning av ett beslut och därmed initiera ett ärende hos domkapitlet såvitt gäller lokala beslut eller Överklagandenämnden såvitt gäller beslut av ett stift. Domkapitlet eller Överklagandenämnden kan inte på eget initiativ upphäva ett beslut genom beslutsprövning. Vad gäller granskningen av hur präster och diakoner utövar sina uppdrag och efterlever givna vagningslöften finns inga motsvarande bestämmelser om vem som kan initiera ett ärende. Det kan ha sin upprinnelse i en anmälan till domkapitlet. Det är också ett ansvar för domkapitlet att på eget initiativ göra en prövning om man får kännedom om något som kan föranleda åtgärder från domkapitlets sida. Huruvida en anmälan av en präst eller diakon ska leda till en närmare undersökning eller ej får domkapitlet pröva såväl utifrån anmälanens karaktär som med hänsyn till att det är fråga om sådant som enligt kyrkoordningens bestämmelser kan läggas till grund för ingripande från domkapitlets sida.

Bestämmelser om åtgärder från domkapitlet gentemot en präst eller diakon finns i 31 kap. 11 och 12 §§ respektive i 32 kap. 11 och 12 §§. I huvudsak gäller samma bestämmelser för de båda olika uppdragen inom kyrkans vagningsstjänst. I 11 § i de båda kapitlen anges när domkapitlet ska fatta beslut om obehörighet att utöva ett uppdrag inom kyrkans vagningsstjänst. I 12 § finns bestämmelser om när domkapitlet får besluta om skriftlig erinran, prövotid eller obehörighet. Det är tre förhållanden som medför att domkapitlet ska besluta om obehörighet för en präst eller diakon. Det gäller om en präst eller diakon

1. har övergett Svenska kyrkans lära,
2. genom en egen ansökan begär det, eller
3. har utträtt ur Svenska kyrkan.

I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (CsSkr 1999:3) angavs att det ”endast [skall] prövas om någon av förutsättningarna är uppfylld. Om det är så skall det ske en obehörighetsförklaring.”

Beslut om en åtgärd enligt 12 § kräver alltid en utredning för att visa att sådana förhållanden föreligger som enligt bestämmelserna kan läggas till grund för domkapitlets beslut och för att klargöra att den valda åtgärden är den mest adekvata. Även ett beslut enligt 11 § första punkten om övergivande av Svenska kyrkans lära

kräver en utredning som grund för ett beslut. Det finns inte några närmare bestämmelser i kyrkoordningen om handläggning av ärenden av detta slag. Överklagandenämnden har dock i sitt beslut 1/01 på ett övergripande plan redovisat sin syn på hur nämnden menar att ett ärende om obehörigförklaring på ett rättssäkert sätt ska hanteras hos domkapitlet. Nämnden har i senare beslut angivit att samma principer ska gälla även vid ärenden om skriftlig erinran eller provotid.

Kyrkostyrelsen diskuterade vid sitt sammanträde den 9 april frågor om rättssäkerheten i Svenska kyrkans nuvarande ordning utifrån en redovisning av vad som gäller när en präst ska förklaras behörig som tidigare har förklarats obehörig. Styrelsens arbetsutskott fick i uppdrag ”att belysa nuvarande kyrkoordningsreglering gällande prästs/diakons möjlighet att återfå sin behörighet, överklagandemöjligheter samt närliggande frågor”. Avsikten är enligt uppgift att en fristående och med de aktualiserade frågorna väl förtrogen jurist ska genomföra det beslutade uppdraget.

Läronämnden har i sitt yttrande Ln 2015:13y framhållit kyrkans ansvar för utredning eller dokumentation av sådant som ingår i kyrkans tillsynsansvar.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar avslå motion 2015:63.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:101 är besvarad med vad utskottet anfört.

I detta betänkande behandlas två olika motioner som gäller handläggningen hos domkapitlet av tillsynsärenden avseende präster och diakoner. I båda fallen föreslås att uppdrag ska ges till kyrkostyrelsen. I motion 2015:63 talas om sådana förändringar i regelsystemet som gör det möjligt för personer i vinningstjänsten att anmäla sig själva som ett tillsynsärende och få sin sak utredd och prövad. Som framgår av bakgrundsteckningen finns inga bestämmelser om vem som kan initiera ett ärende gällande domkapitlets tillsyn avseende präster och diakoner. Detta finns inte heller vad gäller Svenska kyrkans ansvarsnämnds tillsyn avseende biskopar. Det innebär att det inte finns några hinder mot att en person anmäler sig själv. Det finns dock ingen rätt, vilken synes vara efterfrågad i motion 2015:63, att ”få sin sak utredd och prövad”. Enligt 57 kap. 1 § i kyrkoordningen hör till stiftets tillsyn ”biskopens och domkapitlets granskning av hur präster och diakoner utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vigningslöften” och ”prövning av behörighet att utöva kyrkans vinningstjänst”. Det är biskop och domkapitel som prövar i vilken mån ett visst förhållande som man får kännedom om bör medföra någon närmare utredning. Det är fråga om kyrkans tillsyn över dem som givits uppdrag som präst eller diakon. Denna ordning bör enligt utskottets mening bestå oförändrad.

I motion 2015:63 anges som motiv för att kunna få ”sin sak utredd och prövad” att det kan förekomma förtalskampanjer. I brottsbalkens 5 kap. om ärekränkning regleras vad som gäller vid förtal. Det är en fråga för en domstol att pröva om någon är utsatt för sådant förtal som medför straffansvar. Med hänvisning till det som utskottet här anfört föreslår utskottet att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:63.

I motion 2015:101 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att se över regelverket för domkapitlet beträffande ”krav på utredning även för de ämbetsbärare som på egen begäran avsäger sig präst- eller diakonämbetet”. Som redovisas i bakgrundsteckningen har kyrkostyrelsen beslutat att det ska göras en genomgång av nuvarande kyrkoordningsreglering gällande prästs/diakons möjlighet att återfå sin

behörighet, överklagandemöjligheter samt närliggande frågor. Kyrkostyrelsens arbetsutskott har, när det av kyrkostyrelsen givna uppdraget preciserats, konstaterat ”att frågor som särskilt behöver belysas är huruvida en utredning ska genomföras i samband med att någon själv begär att få avträda från vigningstjänsten, vilka rutiner som behövs då någon ber att få vigningstjänsten tillbaka och vilka överklagningsmöjligheter som ska finnas. Allt detta måste prövas utifrån olika rättssäkerhetsaspekter.” Det som efterfrågas i motion 2015:101 är därmed redan på väg att genomföras. Utskottet förutsätter att kyrkostyrelsen, när det påbörjade arbetet har slutförts, vidtar de åtgärder som kan krävas för att det i enlighet med vad Läronämnden har anfört i sitt yttrande 2015:13y ska bli möjligt att fullt ut ta ”ansvar för utredning eller dokumentation av sådant som ingår i kyrkans tillsynsansvar”. Det som motionärerna önskar är i huvudsak tillgodosett genom det som här har redovisats. Utskottet menar därför att ingen ytterligare åtgärd behöver vidtas. Kyrkomötet föreslås besluta att motionen är besvarad med vad utskottet har anfört.

Uppsala den 25 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:13y

**Ämbetsbärare som avsäger sig präst- eller
diakonämbetet**

Läronämndens yttrande över motion 2015:101

Det är Svenska kyrkan som kallar och viger till uppdrag inom kyrkans vignings-tjänst. Kyrkan måste därför alltid ta ansvar för utredning eller dokumentation av sådant som ingår i kyrkans tillsynsansvar.

Det är angeläget att denna grundsyn uttrycks i kyrkoordningen och kyrkans handlande.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:12

Barmenförklaringen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:64 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en receptionsprocess i syfte att uppta Barmenförklaringen bland Svenska kyrkans bekännelseskrifter. Utskottet konstaterar att en likartad motion avsågs av föregående års kyrkomöte. Vidare lyfter utskottet fram att Läronämnden i sitt yttrande över motionen menar att Barmenförklaringen inte i sin helhet kan antas som uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:64.

Motionens förslag

Motion 2015:64 av Axel W Karlsson, Uppta Barmenförklaringen bland Svenska kyrkans bekännelseskrifter

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en receptionsprocess syftande till att uppta Barmenförklaringen bland de av Svenska kyrkan erkända bekännelseskrifterna.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 64 i yttrandet Ln 2015:11y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära

I 1 kap. 1 § i kyrkoordningen anges de grundläggande dokumenten för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (CsSkr 1999:1) citerade Centralstyrelsen det som hade sagts när bestämmelsen om Svenska kyrkans grundläggande dokument beslutades av 1992 års kyrkomöte. Då angavs att bestämmelsen tydligt markerar rangordningen av dokumenten. Tron, bekännelsen och läran är grundad i Guds heliga ord, såsom det är givet i de bibliska skrifterna. I de tre ekumeniska trosbekännelserna och den augsburgska bekännelsen av år 1530 är tron, bekännelsen och läran sammanfattad. Tron, bekännelsen och läran är bejakad i Uppsala mötes beslut år 1593 och förklarad och kommenterad i Konkordieboken samt i andra av Svenska kyrkan antagna dokument. Konkordieboken är en

samling av dokument från reformationstiden. Det mest välkända av dessa är Luthers lilla katekes.

I den nämnda paragrafen i kyrkoordningen sägs också att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära är förklarad och kommenterad i andra av Svenska kyrkan bejakade dokument. För en bakgrund till frågor kring den delen av bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära hänvisas till bakgrundsteckningen i betänkandet TU 2015:10 *Bejakade dokument*. I Läronämndens yttrande 2015:10y behandlas frågan om ordning för bejakande av dokument.

Barmenförklaringen eller Barmendeklarationen

Genom beslut av 2003 års kyrkomöte godkändes ett avtal mellan Svenska kyrkan och Evangelische Kirche in Deutschland (EKD). I kyrkostyrelsens skrivelse 2003:9 *Avtal mellan Svenska kyrkan och Evangelische Kirche in Deutschland (EKD)*. Skrivelsens andra kapitel utgjordes av en översikt av relationen mellan Svenska kyrkan och de tyska kyrkorna i ett historiskt perspektiv. I ett avsnitt om mellankrigstiden sattes Barmendeklarationen (die Barmer Theologische Erklärung) in i sitt historiska sammanhang.

Tyskland genomsyrades av en nationalistisk väckelse i början av mellankrigstiden vilken drog med sig många kristna och kyrkoledare. Kyrkan förblev inte kyrka utan fascinerades av ett allmänt program som skulle förbättra Tyskland. De kristna som hundraprocentigt instämde i Hitlers program kallades Deutsche Christen och de höll också massmöten. De ville göra kristendomen till en arisk religion och utmönstrade Gamla Testamentet, stödjande sig på skapelseteologi. De som tänkte diametralt motsatt i dessa frågor bildade Bekännelsekyrkan, Bekennende Kirche. Dess främste teolog var professor Karl Barth, upphovsman till Barmendeklarationen, vilken var Bekännelsekyrkans grund. Denna deklaration från 31 maj 1934 är sannolikt 1900-talets viktigaste teologiska dokument i Tyskland. Den börjar med Jesus-ordet ”Jag är vägen sanningen och livet”. Den förklarar att Jesu ord är det enda vi har att lyssna till, lita på och lyda. Det är en falsk lära, om kyrkan också måste ta hänsyn till andra begivenheter och makter, gestalter och sanningar i sin förkunnelse. Efter kriget skulle de protestantiska kyrkorna uppta Barmendeklarationen i sina kyrkoordningar.

En svensk översättning av Barmenförklaringen eller Barmendeklarationen finns som bilaga till motion 2015:64.

Exempel på kyrkor, vid sidan av protestantiska kyrkor i Tyskland, som har antagit Barmendeklarationen är Presbyterian Church USA (största presbyterianska kyrkan i USA), United Church of Christ (en reformert kyrka i USA bildad genom sammanslagningen av ett reformert och ett kongregationalistiskt samfund) och Moravian Church – worldwide (Unitas fratrum). Våra nordiska systerkyrkor har inte antagit den, inte heller Evangelical Lutheran Church in America (ELCA) för att nämna några lutherska kyrkor. De anglikanska kyrkorna inom Borgågemenskapen har inte heller antagit den.

Tidigare behandling av förslag angående Barmenförklaringen

I betänkandet TU 2014:9 *Bekännelseskriterier* behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet bl.a. motion 2014:90 med förslaget att kyrkomötet skulle besluta att uppta

Barmenförklaringen (1934) bland de av Svenska kyrkan erkända bekännelseskriterierna. Utskottet konstaterade att Barmenförklaringen är tillkommen i en specifik historisk situation men med ett innehåll som har en mer generell räckvidd. Utskottet menade att detta förhållande inte medförde att Barmenförklaringen borde göras till en del av Svenska kyrkans bekännelseskriterier. ”Svenska kyrkan har all anledning att ta tillvara och lära sig av andra kyrkors erfarenheter. Detta kan ske utan att det sker en ändring av bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.” Mot denna bakgrund föreslogs att motionen skulle avslås. Detta blev också kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:64.

Som framgår av bakgrundsteckningen behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet förra året en motion likartad årets motion 2015:64. En skillnad är att förslaget i föregående års motion innebar att kyrkomötet direkt skulle besluta att uppta Barmenförklaringen (1934) bland Svenska kyrkans bekännelseskriterier. I år talas om att initiera en receptionsprocess. Processen ska dock enligt förslaget i motion 2015:64 ha det uttalade syftet att ”uppta Barmenförklaringen bland de av Svenska kyrkan erkända bekännelseskriterierna”. Utskottet menar därför att kyrkomötets ställningstagande föregående år, grundat på vad som framfördes i betänkandet TU 2014:9, bör gälla även beträffande årets motion. Härtill vill utskottet peka på att Läronämnden i sitt yttrande 2015:11y visserligen anger att Barmenförklaringen i vissa avseenden inte strider mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, men att detta inte kan tolkas som att Barmenförklaringen i sin helhet kan antas som uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Vidare noterar utskottet att ingen av våra nordiska systerkyrkor har tagit med Barmenförklaringen bland sina bekännelseskriterier.

Mot bakgrund av det som här anförts föreslår Tillsyns- och uppdragsutskottet att kyrkomötet avslår motion 2015:64.

Uppsala den 23 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Johanna Andersson, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:11y

**Uppta Barmenförklaringen bland Svenska kyrkans
bekännelseskriter**

Läronämndens yttrande över motion 2015:64

Läronämnden hänvisar till sitt tidigare yttrande Ln 2014:11y. Där framhålls att Barmenförklaringen i vissa avseenden inte strider mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Detta kan dock inte tolkas som att Läronämnden menar att Barmenförklaringen i sin helhet kan antas som ett uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johansson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:13

Vuxenkatekes

Sammanfattning

I betänkandet behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2015:65. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:65.

Motionens förslag

Motion 2015:65 av Axel W Karlsson, Skapa en svensk vuxenkatekes

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att sammanställa en svensk vuxenkatekes.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2015:65 om att skapa en svensk vuxenkatekes i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:8, se sidorna 2 och 3, avseende motion 2014:87. Kyrkomötet avslö motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2015:65 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:65.
--

Med stöd av kyrkomötets presidiums beslut om att förenklad motionsbehandling får tillämpas för motion 2015:65 har utskottet beslutat om sådan behandling. Utskottet har inte funnit att något nytt har tillkommit som bör förändra kyrkomötets ställningstagande från 2014 och föreslår att motionen avslås.

Uppsala den 22 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Johanna Andersson, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:14

Rekryteringsstöd till församlingar och pastorat

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2015:69 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda möjligheterna att stötta församlingar och pastorat i rekrytering av personal. Utskottet konstaterar att frågan om rekryteringsstöd huvudsakligen faller inom ramen för stiftens tillsyn och främjande av församlingslivet och att ett omfattande stöd erbjuds i många stift. Även Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation erbjuder stöd och allmän rådgivning på området. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:69.

Motionens förslag

Motion 2015:69 av Margareta Andersson, Rekryteringsstöd till församlingar och pastorat

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att stötta församlingar och pastorat i rekrytering av personal.

Bakgrund

Församlingen eller pastoratet (om församlingen ingår i ett pastorat) ska anställa och avlöna den personal som behövs för församlingens verksamhet, 2 kap. 1 och 5 §§ i kyrkoordningen. Kyrkorådet är församlingens eller pastoratets styrelse (4 kap. 1 §) och är i denna egenskap arbetsgivare för samtliga anställda. Svenska kyrkans församlingar och pastorat uppvisar en stor variation i antalet anställda, allt från ett fåtal till flera hundra, vilket innebär olika förutsättningar bland annat vid rekrytering av personal.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation företräder församlingar, pastorat och stift när det gäller vissa i kyrkoordningen angivna förhållanden som att ingå kollektivavtal (34 kap. 6 §). Som arbetsgivar- och serviceorganisation erbjuder de utbildning och allmän rådgivning om vad som gäller vid rekrytering av personal och de har även gett ut häftet *Rekrytering till befattning i Svenska kyrkan* (2010) som är tänkt att kunna fungera som hjälp vid rekryteringar.

Stiftets grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlingslivet (6 kap. 1 §). En ny bestämmelse i 4 § infördes 2012 om att stiftet också ska främja en god förvaltning i stiftets församlingar och pastorat och ha tillsyn över förvaltningen. Detta var något som redan före 2012 hade börjat ske inom ramen för stiftens

främjande verksamhet, framför allt genom att flera stift börjat tillhandhålla tjänster på det administrativa området, på uppdrag av församlingarna.

I utredningen *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) redogörs för denna utveckling med ökad samverkan, inte minst via stiftens, på områden där det ofta kan vara svårt att uppehålla en tillräcklig kompetens på lokal nivå. I stiftens förekommer idag stöd till församlingar och pastorat som efterfrågar det vid rekrytering av personal, i första hand vid rekrytering av präster och diakoner. Inför präst- och diakonanställningar har domkapitlet i uppdrag att behörighetspröva och yttra sig över de sökande. Det förekommer att stiftens i anslutning till beredningen av dessa ärenden, inom ramen för främjandet även erbjuder församlingar och pastorat konkret stöd i rekryteringen. Det allmänna uppdraget att främja församlingslivet gör det även möjligt för stiftens att erbjuda stöd vid rekrytering av annan personal. Vad stiftens erbjuder inom ramen för främjandet är beroende dels av vad som efterfrågas från församlingar och pastorat, dels av vilka ekonomiska resurser stiftens har och vad de väljer att prioritera.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:69.

För Svenska kyrkans församlingar och pastorat är det av stor betydelse att kunna anställa rätt personer för sin verksamhet. Förutsättningarna för att genomföra rekryteringar varierar bland annat beroende på en församlings eller ett pastorats storlek och många efterfrågar stöd vid rekrytering av personal. Utskottet konstaterar att frågan om rekryteringsstöd till församlingar och pastorat huvudsakligen faller inom ramen för stiftens tillsyn och främjande av församlingslivet och att ett omfattande stöd erbjuds i många stift. Även Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation erbjuder stöd och allmän rådgivning på området. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 24 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Britta Broman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmquist och Satu Rekola.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:15

Adjunktsår för diakoner

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2015:83 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda frågan om ett adjunktsår för nyvigda diakoner motsvarande prästernas pastorsadjunktår. Utskottet ansluter sig till motionärernas förslag som innebär att det bör utredas om en gemensam ordning ska finnas i hela kyrkan istället för att som nu olika förutsättningar gäller i de olika stiftet.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:83.

Motionens förslag

Motion 2015:83 av Tomas Jansson m.fl., Motsvarande adjunktsår för diakoner

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om ett motsvarande adjunktsår för nyvigda diakoner.

Bakgrund

I stor utsträckning finns motsvarande bestämmelser i kyrkoordningens reglering av uppdragen som präst och som diakon. Bland annat gäller det bestämmelserna om villkor för att prövas i präst- respektive diakonexamen, 31 kap. 6 § (prästexamen) och 32 kap. 6 § (diakonexamen). I båda fallen anges att domkapitlet får pröva den som har genomgått av kyrkostyrelsen fastställd utbildning och praktiska tjänstgöringen. Härtill anges att en prästkandidat ska tjänstgöra som präst i stiftet eller inom Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen (EFS). En diakon ska tjänstgöra som diakon inom stiftet. Särregleringen för präster om tjänstgöring inom EFS hör samman med en överenskommelse mellan Svenska kyrkan och EFS. Den grundläggande principen att vinningen till ett uppdrag inom kyrkans vinningstjänst avser just ett konkret uppdrag som ges av kyrkan är gemensam för vinningen av präster och diakoner.

Det bör noteras att det anges att en blivande präst ska tjänstgöra ”i” stiftet och en blivande diakon ”inom” stiftet”. Det finns i kyrkoordningen en mer omfattande reglering av tjänsteorganisationen för präster än för diakoner. Vad gäller präster talas i 34 kap. 4 § om olika slags befattningar som ska finnas i stiftet, bl.a. som pastorsadjunkt. Det finns ingen motsvarande differentiering när det gäller befattningar som diakon. Det finns också vad gäller präster till skillnad mot i fråga om diakoner bestämmelser om olika slags befattningar hos församlingar och pastorat.

För att vara behörig att anställas som komminister, kontraktsadjunkt eller stiftsadjunkt ska en präst ha varit anställd som pastorsadjunkt i ett år, 34 kap. 10 §. Befattningen som pastorsadjunkt har karaktär av en reglerad introduktions- och utbildningstjänst.

Den gällande ordningen innebär att den som ska bli präst och den som ska bli diakon måste kunna visa att hen har en kommande anställning som präst respektive diakon. För prästen har stiftet ett direkt ansvar genom att inrätta en befattning som pastorsadjunkt medan diakonen i princip själv måste ta ansvaret för att få en anställning. Detta förhållande har behandlats av kyrkomötet vid flera tillfällen, se TU 2002:4, 2005:7, 2006:8, 2007:3 och 2009:8.

I betänkandet TU 2009:8 *Diakonkandidaternas moment 22* behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet en motion med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att ”utreda och komma med förslag till hur motsättningen mellan bestämmelserna i 32 kap. 1, 5 och 6 §§ i kyrkoordningen kan mildras”. I motionen 2009:83 sammanfattades den problematik man ville få åtgärdad på följande sätt: ”Utan diakonvigning ingen diakontjänst – utan diakontjänst ingen diakonvigning.” Utskottet konstaterade i sina överväganden att det hade tagits ett viktigt steg framåt då en ny bestämmelse om anställningsform för diakoner införts i kollektivavtal genom tillägg till Särskilda bestämmelserna till Kyrkans AB. I bestämmelsen sägs att en ”diakons tjänstgöring efter vigningen kan vara en introduktionsbefattning för nyvigd diakon. Denna tjänstgöring kan högst uppgå till 18 månader och ger inte någon företrädesrätt enligt 25 § LAS till fortsatt anställning efter detta.” Utskottet menade att denna bestämmelse skapar förutsättningar för församlingarna att våga anställa en nyvigd diakon. Utskottet pekade också på att det i många stift finns goda exempel på hur stiftet understött församlingarna ekonomiskt för att skapa introduktionstjänster för diakoner. Utskottet menade att det är av stor vikt att stiftet även fortsättningsvis verkar för att diakonkandidater ges möjlighet till introduktionstjänstgöring i församling i de fall de inte lyckas få en annan anställning. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås, vilket också blev kyrkomötets beslut.

För ett par år sedan beslutades en reform av Svenska kyrkans yrkesutbildningar vilken trädde i kraft 2014. I diskussionerna kring utbildningsreformen aktualiserades bl.a. vid överläggningar såväl frågor om avskaffande av pastorasadjunktsåret som om införande av en motsvarande ordning för diakoner. Detta ledde dock inte fram till konkreta förslag om en förändring av gällande ordning.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:83.

Som framgår av bakgrundsteckningen har motioner med likartat innehåll som motion 2015:83 behandlats av Tillsyns- och uppdragsutskottet vid ett flertal tillfällen. I det senaste betänkandet, TU 2009:8, lyfte utskottet fram det angelägna i att stiftet verkar för att diakonkandidater ges möjlighet till introduktionstjänstgöring i församling i de fall de inte lyckas få en annan anställning. Vid utskottets överläggningar med anledning av årets motion har framkommit att många stift, i varierande former, bereder diakoner möjlighet till introduktionstjänstgöring av olika längd.

I betänkandet år 2009 fanns som ett motiv för utskottets avslagsförslag att det då pågående arbetet med utbildningsreformen tog upp de förhållanden som den aktuella motionen avsåg. Det förelåg nämligen ett utredningsförslag om att en sex till nio månaders handledd introduktionstjänstgöring skulle införas och omfatta samtliga

som utbildade sig till kyrkoarbetare. Detta togs dock inte med när beslut slutligen fattades om utbildningsreformen.

I likhet med motionärerna menar utskottet att det behöver tas ett samlat grepp för hela kyrkan i frågan om introduktionstjänst för diakoner. Vad som ska gälla på detta område bör inte vara beroende enbart av de enskilda stiftens bedömning. Det finns enligt utskottets mening goda skäl för en likabehandling av präster och diakoner i detta sammanhang. I slutskedet av utbildningen vet de blivande prästerna att det kommer att finnas en anställning när prästvigningen har ägt rum medan diakonerna i samma skede försöker hitta ett arbete. Utan att ha tagit slutlig ställning till vad som bör gälla i framtiden menar utskottet att motionens förslag om ett utredningsuppdrag till kyrkostyrelsen ska bifallas.

Uppsala den 24 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Britta Broman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist och Satu Rekola.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Motionens intention är god men den förfelar sitt syfte genom att förlänga en redan lång diakonutbildning med ytterligare ett moment. Att införa ett adjunksår innebär, även om diakonen får lön under detta år, att man fördröjer tiden för diakoner innan de kan söka fast tjänst. En nyvigd diakon kan tvingas tacka nej till en fast tjänst för att fullgöra sitt adjunksår först. Om det idag är ett problem att få personer att söka sig till uppdraget som diakon är inte lösningen att göra vägen längre och svårare till en anställning som diakon.

Många av oss som varit pastorsadjunkter minns stressen när lockande tjänster lystes ut "för tidigt" för att vi skulle kunna söka. Och stressen när adjunksåret började gå mot sitt slut och det inte fanns några lediga tjänster inom rimliga pendelavstånd. Den senare problematiken kan vara stor, inte minst för den som har familj. Jag minns också att vi prästkandidater kände en viss avund mot diakonstudenterna som fick söka "riktiga" tjänster redan under studietiden och därmed kunde planera mer långsiktigt när det gäller bostadsort och annat.

Det bör gå att lösa detta på ett bättre sätt än ett adjunksår, exempelvis genom att ge diakoner rätt till handledning under sitt första år, även om de direkt efter vigning går in på en fast tjänst. Alternativt kunde ett adjunksår vara ett frivilligt alternativ för den diakon som inte fått någon annan tjänst. Handlar det om att skapa likvärdiga

TU 2015:15 villkor för diakoner och präster bör snarare övervägas om det inte istället nu är dags att ompröva pastorsadjunktsårets nödvändighet.

Jag stödjer därför inte utskottets förslag att bifalla motion 2015:83, om denna motion syftar till att införa ett adjunktsår för diakoner.

Johanna Andersson

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:16

Svenska kyrkans arbete med bekännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:108 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen dels att verka för att material tas fram som underlättar läsningen av Svenska kyrkans bekännelseskrifter, dels att låta utarbeta ett förslag till en innehållsbestämning av vad det innebär att vara ett trossamfund med evangelisk-luthersk trosbekännelse.

Enligt utskottets bedömning finns det redan material som underlättar läsningen av Svenska kyrkans bekännelseskrifter och ytterligare litteratur på området är att vänta framöver. Vad gäller Svenska kyrkan som ett trossamfund med evangelisk-luthersk bekännelse delar utskottet Läronämndens bedömning att det finns en tillräckligt tydlig innehållsbestämning i kyrkoordningen. Utskottet förslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:108, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:108, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:108 av Daniel Tisell, Svenska kyrkans arbete med bekännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att material tas fram som underlättar läsningen av Svenska kyrkans bekännelseskrifter.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att låta utarbeta ett förslag till en innehållsbestämning av vad det innebär att vara ett trossamfund med evangelisk-luthersk trosbekännelse.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:108 i Ln 2015:8y, *bilaga 1*.

Bakgrund

I kyrkoordningens 1 kap. 1 § finns bestämmelser om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Den formuleras på följande sätt.

Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära,
som gestaltas i gudstjänst och liv,
är grundad i Guds heliga ord, såsom det är givet i Gamla och Nya testamentets
profetiska och apostoliska skrifter,
är sammanfattad i den apostoliska, den nicenska och den athanasianska
trosbekännelsen samt i den oförändrade augsburgska bekännelsen av år 1530,
är bejakad och erkänd i Uppsala mötes beslut år 1593,
är förklarad och kommenterad i Konkordieboken samt i andra av Svenska kyrkan
bejakade dokument.

Samma lydelse fanns i den tidigare kungörelsen om Svenska kyrkans grundläggande dokument avseende tro, bekännelse och lära (SKFS 1992:9). Andra kyrkolagsutskottet hade i sitt betänkande (2KL 1992:1) konstaterat att den kungörelse som numera finns i 1 kap. 1 § i kyrkoordningen kan sägas ha tre funktioner.

Först och främst utgör den en identitetsbestämning för Svenska kyrkan som ett evangelisk-lutherskt trossamfund. /.../ Kungörelsen är dessutom en programförklaring för Svenska kyrkan. Slutligen anger kungörelsen den rättsliga grunden för att avgöra om en präst eller biskop i lärohänseende brutit mot avgivna vagningslöften.

Att Svenska kyrkan är *evangelisk-luthersk* är även det första som framgår av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan är ett evangelisk-lutherskt trossamfund som framträder som församlingar och stift. Svenska kyrkan har också nationella organ.

I regeringens proposition inför införandet av lagen (prop. 1997/98:116) angavs att detta är något som ”från statens utgångspunkt är nödvändigt för att Svenska kyrkan skall anses behålla sin grundläggande karaktär. Regleringen av Svenska kyrkans identitet och organisatoriska uppbyggnad måste samtidigt stämma överens med den syn på sig själv som Svenska kyrkan gett uttryck åt. Inom de ramar som lagen uppställer är det sedan Svenska kyrkans sak att själv reglera sina angelägenheter.” I samma proposition underströks att ”Den evangelisk-lutherska karaktären är av helt avgörande betydelse för Svenska kyrkans identitet. /.../ Liksom idag måste det vara kyrkan själv som ger bestämmelsen dess närmare innehåll.”

Läronämnden har yttrat sig över den till årets kyrkomöte inkomna motionen om Svenska kyrkans arbete med bekännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet (Ln 2015:8y) och uttalat följande.

Läronämnden vill /.../ framhålla att det finns en tillräcklig innehållsbestämning av Svenska kyrkan som ett trossamfund med evangelisk-luthersk bekännelse i kyrkoordningens inledningstexter och bestämmelser. Denna identitet måste tolkas och tillämpas i varje ny tid.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:108.

Utskottet anser att det är av väsentlig betydelse att Svenska kyrkan i varje tid arbetar med förståelsen av bekännelseskriterierna och det reformatoriska arvet. Ett aktuellt exempel på denna bearbetning är den teologiska kommitténs arbete med synen på försoningen.

I denna motion yrkas att ”kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att material tas fram som underlättar läsningen av Svenska kyrkans bekännelseskriterier”.

Motionen kan förstås så att den specifikt avser sådant material som underlättar läsningen av de texter och dokument som anges i 1 kap. 1§ i kyrkoordningen. Två böcker kan nämnas som på senare tid har getts ut med utläggningar avsedda för en vidare läsekrets. Den ena är en nyöversättning av *Lilla katekesen* av Martin Luther med inledning och kommentar av Carl Axel Aurelius och Margareta Brandby-Cöster, vilken gavs ut genom teologiska kommittén på uppdrag av kyrkostyrelsen. Den finns även tillgänglig för nedladdning på Svenska kyrkans webbplats. Den andra nyutkomna boken är *Vår tro som min: Levande trosbekännelse* om den apostoliska trosbekännelsen av Cristina Grenholm.

Motionen kan också förstås så att den i en vidare bemärkelse syftar på litteratur som kan vägleda förståelsen av Svenska kyrkans bekännelseskriterier, och då finns en stor mängd litteratur. Exempel på sådan är den pågående utgivning som relaterar till projektet Luthersk teologi och etik i ett efterkristet samhälle, exempelvis *Utanför paradiset: Arvsyndsläran i nutida luthersk teologi och etik* av Eva-Lotta Grantén och *Helgelsens filosofi: Om andlig träning i luthersk tradition* av Karin Johannesson.

Inför reformationsåret 2017 har det ansetts angeläget att ta fram pedagogiskt inspirationsmaterial för församlingarna, bland annat för att innebörden i Martin Luthers skrifter och tal ska göras tillgängliga och för att inspirera till samtal om deras betydelse för Svenska kyrkan idag. Utskottet utgår från att kyrkostyrelsen inför reformationsåret ser till att bekännelseskriterierna görs tillgängliga på Svenska kyrkans hemsida.

Med hänvisning till det anförda gör utskottet bedömningen att det redan finns material som underlättar läsningen av Svenska kyrkans bekännelseskriterier. Därtill är ytterligare litteratur på området att vänta framöver. Det finns därför inte skäl att ge något uppdrag till kyrkostyrelsen att verka för framtagande av sådant material.

Vad gäller Svenska kyrkan som ett trossamfund med evangelisk-luthersk bekännelse delar utskottet Läronämndens bedömning i yttrandet Ln 2015:8y att det finns en tillräckligt tydlig innehållsbestämning i kyrkoordningen.

Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen i sin helhet.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Särskild mening

I motionen framförs önskemål om att material ska tas fram som ”underlättar läsningen av Svenska kyrkans bekännelseskrifter.” Utskottet föreslår att motionen avslås. Jag menar att motionen är alltför försynt i sin framställan. Det är ju inte bara så att det behövs material som underlättar läsningen av Svenska kyrkans bekännelseskrifter: det behövs framför allt möjligheter att överhuvudtaget kunna ta del av bekännelseskifterna. Idag finns dessa inte på Svenska kyrkans hemsida, den som vill hitta dem är hänvisad till antikvariat eller till en hemsida för föreningen Logos i Österbotten, Finland <http://foreningenlogos.fi/Logos/Hem.html>. Svenska kyrkan kan inte långsiktigt förlita sig till att denna förening ska garantera tillgången till bekännelseskifterna. Det förefaller meningslöst att Svenska kyrkan ska ta fram underlättande material om inte själva grunddokumenten finns tillgängliga.

Med anledning av ovanstående anförda argument menar jag att kyrkomötet bör bifalla den första att-satsen i motionen, samt tillse att dessa grunddokument för Svenska kyrkan snarast görs tillgängliga för såväl förtroendevalda som samtliga kyrkotillhöriga.

Johanna Andersson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:8y

Svenska kyrkans identitet

Läronämndens yttrande över motionerna 2015:30 och 2015:108

I Läronämndens yttrande Ln 2014:9y anför:

Svenska kyrkan är en del av Kristi världsvida kyrka. Svenska kyrkan bärs av och bär vidare den apostoliska tron. Detta kommer till uttryck i kyrkoordningens inledning:

”Svenska kyrkan är ett trossamfund som leder sin historia tillbaka till de äldsta kristna församlingarna och deras bekännelse till Kristus. Svenska kyrkans trosarv är den apostoliska tron. (...) Kontinuiteten tillbaka framgår av att den evangelisk-lutherska bekännelsen är grundad i Guds Ord samt innehåller de ekumeniska trosbekännelserna från fornkyrkan och den augsburgska bekännelsen som skrevs inom den odelade västkyrkans ram.”

Identiteten värnas genom att kyrkans förkunnelse med Kristus i centrum, i ord och handling bevarar traditionen genom att aktualisera, tolka och tillämpa den i varje ny tid. Det finns ett nödvändigt samband mellan tradition och förnyelse. Att detta samband vidmakthålls värnas av kyrkan som gemenskap.

Kyrkan är, som det anges i den augsburgska bekännelsen (VII), den gemenskap i vilken evangelium rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas. Detta innebär att vi, på dopets grund, har ett gemensamt ansvar att stå fasta i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Vigningstjänsten och kyrkans tillsynsfunktioner har ett särskilt ansvar.

Läronämnden vill med anledning av motion 2015:108 framhålla att det finns en tillräcklig innehållsbestämning av Svenska kyrkan som ett trossamfund med evangelisk-luthersk bekännelse i kyrkoordningens inledningstexter och bestämmelser. Denna identitet måste tolkas och tillämpas i varje ny tid.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannessson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:17

Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas Överklagandenämndens verksamhetsberättelse för år 2014. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna. Med anledning av vad Överklagandenämnden framfört i verksamhetsberättelsen föreslår utskottet att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser om beslutförhet i domkapitlet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse för år 2014 till handlingarna.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att lägga fram förslag till sådana ändringar i kyrkoordningen att domkapitlet kan vara beslutfört i alla typer av ärenden även om såväl ordförande som vice ordförande är jäviga.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans överklagandenämnd har den 8 juni 2015 beslutat om verksamhetsberättelse för år 2014. Överklagandenämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

Överklagandenämndens ställning

I 4 kap. 8 § i kyrkomötets arbetsordning anges att Tillsyns- och uppdragsutskottet bereder bl.a. till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans överklagandenämnd. Det finns ingen bestämmelse om att Överklagandenämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Överklagandenämnden har dock gjort detta alltsedan sin tillkomst och även beträffande verksamheten år 2014. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Överklagandenämnden ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 10 § i kyrkoordningen, nämligen att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan. När kyrkoordningen tillkom framhölls att Överklagandenämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 sid. 2–378). Någon granskning av hur Överklagandenämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

Verksamheten 2014

I verksamhetsberättelsen för år 2014 redovisar Överklagandenämnden sina uppgifter, sin sammansättning och när sammanträden har hållits. Nämnden anger att dess verksamhet liksom tidigare varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt och effektmålet att medianåldern för ärenden som avgörs genom nämndbeslut inte bör överstiga tre månader. Överklagandenämnden anser att nämnda mål väsentligen har uppfyllts under år 2014.

Vidare redovisas i verksamhetsberättelsen antalet inkomna ärenden åren 2011–2014 och varifrån de kommit. För samma tidsperiod redovisar Överklagandenämnden antalet avgjorda ärenden efter ärendetyp och för 2014 i vilken utsträckning utgången i besluten innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts eller helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. Beslut av dessa slag fattades beträffande åtta ärenden år 2014 vilket var samma antal som år 2013.

Antalet ärenden som underställdes Överklagandenämndens prövning under år 2014 har minskat i förhållande till föregående år, från 51 till 41. Nämnden förväntar sig inte någon större förändring av antalet ärenden under år 2015 jämfört med år 2014.

Behov av ändring i kyrkoordningen

Överklagandenämnden anger att den under det gångna året har uppmärksammat en viss jävsproblematik. I beslut 38/2014, som gällde ett ärende enligt 31 kap. 12 § i kyrkoordningen, konstaterade nämnden att kyrkoordningen inte anvisar någon lösning när både biskopen och domprosten, dvs. domkapitlets ordförande och vice ordförande, är jäviga, varför det har fått accepteras att domarledamoten trätt in som ordförande. Överklagandenämnden menar att det bör övervägas att förtydliga kyrkoordningen på denna punkt.

Bestämmelserna i 31 kap. 12 § avser beslut om att förklara en präst obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst, besluta om provotid eller om skriftlig erinran. Motsvarande bestämmelser avseende diakon finns i 32 kap. 12 §. Bestämmelser om beslutförhet för domkapitlet finns i 9 kap. 5 § i kyrkoordningen. Där anges i första stycket att ordföranden eller vice ordföranden, alltså biskopen eller domprosten, måste vara närvarande för att domkapitlet ska vara beslutfört. I andra stycket har dock gjorts ett undantag från detta genom att där sägs att vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden får domarledamoten gå in som ordförande vid handläggning av ärenden enligt 57 kap. 8–18 §§ (beslutsprövning). I dessa fall är domkapitlet beslutfört utan att biskopen eller domprosten är närvarande. I tredje stycket i 9 kap. 5 § anges vissa ärenden där domarledamoten eller den ledamotens ersättare ska vara beslutande. Andra stycket i 9 kap. 5 § lades till efter beslut av 2001 års kyrkomöte (Mot. 2001:79, Kr 2001:3, KmSkr 2001:31). Det hade sin bakgrund i motsvarande jävsproblematik beträffande beslutsprövningsärenden som den Överklagandenämnden nu uppmärksammat i fråga om obehörighetsärenden.

I det ärende som låg till grund för Överklagandenämndens beslut 38/2014 hade domkapitlet i det aktuella stiftet funnit att såväl biskopen som domprosten var jäviga. Den präst som ärendet gällde yrkade att Överklagandenämnden skulle överlämna prövningen enligt 31 kap. 12 § till ett annat domkapitel eller i andra hand förklara att en analog tillämpning av rättegångsbalkens regler om domarjäv skulle göras på så sätt att ett annat stifts biskop eller domprost skulle gå in som ordförande i domkapitlet i det stift som handlade ärendet. I sitt beslut konstaterade Över-

klagandenämnden, i likhet med domkapitlet, att det saknades förutsättningar att överlämna ärendet till annat domkapitel för handläggning. Det var inte heller möjligt att förordna att ett annat stifts biskop eller domprost skulle tjänstgöra som ordförande, ”varken med stöd av regler i kyrkoordningen eller med en analog tillämpning av regler i rättegångsbalken”.

I sitt beslut angav Överklagandenämnden att en strikt tillämpning av kyrkoordningens regler om beslutförhet skulle innebära att domkapitlet inte var beslutfört i det aktuella ärendet. En tänkbar lösning var en analog tillämpning av den regel som gäller för beslutsprövningsärenden. Vid den intresseavvägning som behövde göras fann Överklagandenämnden att domarledamotens deltagande garanterade objektivitet och opartiskhet vid behandlingen av ärendet i sådan mån att det borde kunna accepteras att denne gick in som ordförande i fall som det aktuella.

Överklagandenämnden ser i övrigt utifrån sitt perspektiv för närvarande inte behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att dels lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse för år 2014 till handlingarna, dels ge kyrkostyrelsen i uppdrag att lägga fram förslag till sådana ändringar i kyrkoordningen att domkapitlet kan vara beslutfört i alla typer av ärenden även om såväl ordförande som vice ordförande är jäviga.

Avsikten med behandlingen av Överklagandenämndens verksamhetsberättelse är inte att det ska ske någon prövning av verksamheten. Kyrkomötet har inte att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller ej. Därmed har inte heller utskottet att göra någon värdering, vare sig positiv eller negativ, i fråga om hur verksamheten har bedrivits.

Tillsyns- och uppdragsutskottet menar att den jävsproblematik som Överklagandenämnden pekar på i sin verksamhetsberättelse bör leda till en översyn av kyrkoordningens bestämmelser om beslutförhet i domkapitlet. Det är inte tillfredsställande att det saknas en ordning för att fatta beslut i vissa typer av ärenden om både biskopen och domprosten, dvs. domkapitlets ordförande och vice ordförande, är jäviga. Enligt utskottet bör kyrkostyrelsen få i uppdrag att lägga fram förslag till sådana ändringar i kyrkoordningen att domkapitlet kan vara beslutfört i alla typer av ärenden även om såväl ordförande som vice ordförande är jäviga.

Uppsala den 24 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Britta Broman.

TU 2015:17

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist och Satu Rekola.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:18

Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen för år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar har den 1 juni 2015 beslutat om verksamhetsberättelse för år 2014. Ansvarsnämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

Av 4 kap. 8 § i kyrkomötets arbetsordning följer att Tillsyns- och uppdragsutskottet bl.a. ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Det finns ingen bestämmelse om att Ansvarsnämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Ansvarsnämnden för biskopar ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 8 § kyrkoordningen, nämligen att pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vinningstjänst. Härtill ska nämnden enligt bestämmelserna i 8 kap. 8 § i kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval. När kyrkoordningen tillkom framhölls att Ansvarsnämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 sid. 2–378). Någon granskning av hur Ansvarsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I verksamhetsberättelsen för år 2014 redovisas Ansvarsnämndens sammansättning, sammanträden och arbete. Under året inkom nio ärenden. Tre av dessa avsåg anmälningar mot biskopar, fem avsåg behörighetsprövning inför biskopsval och ett var av administrativ karaktär. Nämnden avgjorde under året sex av dessa ärenden.

Ansvarsnämnden anger att den utifrån sitt perspektiv för närvarande inte ser behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen för år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Ansvarsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har utskottet inte heller att göra någon värdering, vare sig positiv eller negativ, i fråga om hur verksamheten har bedrivits.

Utskottet finner inga skäl att ta upp någon fråga utifrån Ansvarsnämndens verksamhetsberättelse för år 2014.

Uppsala den 24 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.